

Posamezne številke: Na-
vadne Din — 50, ob ne-
deljah Din 1.—

TABOR* izhaja vsak dan, razven
nedelje in praznikov, ob 18. uri z
dnevno naslednjega dne ter stane
mesečno po št. D 10.—, za ino-
mesечно D 18.—, dostavljen na dom
D 11.—, na izkaznice D 10.—.
Inserati po dogovoru.

Naroča se pri upravi "TABORA",
MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

Posamezne številke: Na-
vadne Din — 50, ob ne-
deljah Din 1.—

UREDNIK: O. se nahaja v Mar-
iboru, Jurčičeva ul. št. 4, 1. nad-
stropje. Telefon intern. št. 276.
UPRAVA se nahaja v Jurčičevi
ulici št. 4, pritriljske, dno. Tele-
fon št. 24. Št. 518 poštnoštevnica ra-
dona št. 11.781.

Na naročila brez denarja se ne
vzira. — Rokopisi se ne vračajo.

Leto: III.

Maribor, nedelja 4. junija 1922.

Številka: 127.

Delegacije pri kraljevi poroki.

Francoska delegacija dospe danes v Beograd. — Hrvatski kmetje pri poroki.

Beograd, 3. junija (Izv.) Danes
zvečer dospe k slavnostim kraljeve po-
roke francoski maršal in naš častni
vojvoda Franchet d'Esperey, ki zastopa
francosko vojsko. Z njim dopotuje tudi
zastopnik francoske vlade, bivši po-
slanik na našem dvoru g. Fontaine. V
torek bo maršal priredil v hotelu
»Srpski kralj« zajutrk, h kateremu bo-
do povabljene odlične beograjske oseb-
nosti, člani francoskega poslaništva in
francoske kolonije v Beogradu.

Beograd, 3. junija. (Izv.) Po-
krajinski namestnik za Hrvatsko in
Slavonijo je došel danes v Beograd
ter prijavil, da pride na poročno sve-
čanosti 2400 hrvatskih kmetov v na-
rodnih nošah. Skupina prispe v Beo-
grad dne 3. junija ter pokloni kralji-
ci hrvatsko narodno nošo kot poročni
dar hrvatskih kmetov. Zvečer istega
dne kmetje zopet odpušajo.

Vlada sprejela Blerovo posojilo.

Beograd, 3. junija. (Izv.) Mini-
strski svet je na svoji včerajšnji seji
sklenil, da sprejme ponudbo Blerove
skupine ter naroči finančnemu mini-

stru, da podpiše pogodbo, ki jo bodo
jutri zjutraj predložili zastopniki Ble-
rove skupine v smislu dosedanjih po-
gajanj.

Odgovor bolgarske vlade.

Beograd, 3. junija. (Izv.) Na
zahtevo naše vlade, da bolgarska vla-
da napravi red na naših mejah v tem
oziru, da prestanejo neprestani napa-
di bolgarskih tolp, so odgovorili iz So-
fije, da bolgarska vlada še enkrat po-
navlja, da noče trpeti na bolgarski
zemlji nikake akcije, ki bi bila naper-
jena proti državam, s katerimi Bol-

garska iskreno želi obdržati dobre in
naravne sosedne odnose. Ako se po-
sreči poedincem, da prekoračijo meje,
se to dogaja le vsled nezadostnega šte-
vila obmejnih straž. Bolgarija sama
zahteva anketno komisijo, ki bo ugo-
tovila njene dobre namene in korek-
tost njenega postopanja.

Fašistovski izgredi v Italiji.

Trst, 3. junija. (Izv.) Fašistovski
nemiri v Bologni trajajo dalje. Mesto
se nahaja v obsednem stanju, toda vse
ne pomaga veliko, ker imajo fašisti
nadmoč nad policijo in vojaštvom,
katero so iztirali iz vojašnice ter jih za-
sedli. Po ulicah so napravili barikade.
Včeraj so skušali vprizoriti zopet ve-
čje izgrede, vendar pa se je združene-
mu vojaštvu in policiji posrečilo pre-
prečiti njihovo namero. Do podobnih
fašistovskih vstaj proti socialistom in
za izvedbo svojih načrtov je prišlo tu-
di po drugih krajih Italije, kjer so fa-
šisti razdeljali razne delavske ustano-
ve, dome, konsume, tiskarne itd. Naj-

ostrejši razen v Bologni so izgredi v
Mantovi. Ministerski svet, ki je raz-
pravljal o fašistovskih ustajah je skle-
nil, da se mora postopati previdno in
obzirno, da se ognja, ki bo sam od se-
be ngasil, še ne podžge. Čiđerinu, ki
se kakor znano nahaja še vedno v Ita-
liji, so tla postala vroča ter je sklenil,
da odputuje nazaj v Moskvo, ne da bi
posetil Rim.

DKU Bolonja, 3. junija. (Stefa-
ni). Po Mussolinijevi odredbi so fašisti
danes opustili izprtje trgovin in indu-
strij. Mesto je zopet dobilo svoje nor-
malno lice.

misija za medzavezniške vojne dolgove.
Na koncu se je objavilo, da so ame-
riške Zedinjene države pripravljene
v pogajanja z delegati francoskih stro-
kovnjakov glede francoskih vojnih dol-
gov. Čas in kraj pogajanj še ni določen.

Internacionalno posojilo in Poincaré.

DKU Pariz, 2. junija. (Havas.) Na
današnji seji zbornice je Poincaré opo-
zarjal, da je reparacijska komisija ravnokar
usvojila nekatere določbe glede in-
ternacionalnega posojila, ki so na škodo
francoskim zahtevam. Poincaré je komi-
sijo obvestil, da ne bo privolil v te za-
hteve.

Borza.

Zagreb, devize: Berlin 25.50—26,
Bukarešt 47, Milan 370—372.50, Lon-
don 315—317, Pariz 640—650, Praga
136.50—137.25, Dunaj 0.625, Budimpe-
šta 8.10—8.75, Švica 1335—1345, New-
york 69—70, valute: dolar 68.50—
69.25, češke krone 135, napoleoni 225,
marke 26.75.

Curih, devize: Berlin 1.91, New-
york 5.225, London 23.26, Pariz 47.70,
Milan 27.30, Praga 10.05, Budimpešta
0.64, Zagreb 1.88, Sofija 3.87, Varšava
0.13, Dunaj 0.04%, žigosane 0.05, Bru-
selj 44.10, Stockholm 135.50, Kristija-
nija 94.25.

—o—

Dokumenti Radićevega izdajstva.

Brošura dr. Manka Gagliardi. — Hrvatski Sušteršič. — Težke obtožbe
proti Radiću. — Izza kulis hrvatske emigracije. — Radić v zvezi z Italijani
in Madžari.

Maribor, dne 2. junija 1922.

Slučajno nam je dospela do rok
brošura: »Istina o hrvatskom emi-
grantskom revolucionarnom komiteu
1919—21. Odgovor na napadače Stje-
pana Radića, piše Dr. Manko Gagliar-
di.«

Brošura je izšla te dni v Gagliardi-
jevi samozaložbi in je tiskana pri H.
Stijanyju v Gradcu. Za dr. Sušteršič-
em se je evo pojavil dr. Gagliardi. Ne
kot skesani grešnik, ki bi ponudil svo-
je moči »vladi SHS«, marveč kot toži-
telj takozvanih hrvatskih emigran-
tov, s katerimi se je sprl zaradi de-
narja, zlasti pa kot tožitelj Stjepana
Radića, ki da je s svojo politično ne-
sposobnostjo in neznačajnostjo onemo-
gočil hrvatsko revolucijo in ki sedaj
udriha po Gagliardi in drugih emi-
grantih ter jih taji kakor sv. Peter
Kristusa. Smrjive so evetke, ki jih je
povezal v šopek dr. Manka Gagliardi;
tako kakor Sušteršič klerikalce, je Ga-
gliardi razkrinkal tiste prodane duše,
ki doma in v tujini rujejo proti današ-
nji državi in se vežejo z zakletimi so-
op igrujez jids ef as purjeup s »aoi
vražniki našega naroda, da bi
z njihov pomočjo zavla-
dale nad lahkovernim in nepou-
čenim ljudstvom. Kakor iz odkopane-
ga groba, ti iz Gagliardirove brošure
puhne v obraz ves smrad izdajstva in
najgrše politične neznačajnosti, kar je
poznal svet. Ker do tega trenutka še
noben list ni poročal o Gagliardi
brošuri, prinašamo v izveščku najvaž-
nejša izvajanja in obdobje.

Uvodoma zatrjuje Gagliardi, da se
je hotel po prevratu vrniti v domovi-
no, češ, da je imel mirno vest in je celo
poslal v Beograd neki memorandum.
V januarju 1920 mu je brzojavil dr.
Sachs, naj pride nemudoma v Budim-
pešto. Tu mu je Sachs predložil, da
začneta politično akcijo.

Hrvatska naj se očepi od SHS
in skupno z Madžarsko nasloni na
Italijo.

Gagliardi na to opisuje pogajanja z
madžarskimi politiki Szmeccanyjem,
Pallavicinijem in dr. Omenja prizor s
Sachsom, ki je hotel da bi si denar, na-
menjen za propagando, kar meni nič
tebi nič razdelila. To je povzročilo o-
ster spor med obema in je krivo, da ni
bilo v taboru »hrvatskih emigrantov«
nobenega soglasja več. Odslej se vleče
kakor rdeča nit skozi celotno brošuro u-
mazano baratanje z denarjem. Frank
slepari, Klobučarić slepari in tako po-
vrsti: sama gniloba, lopovstvo in zlo-
činski cinizem.

Obširneje opisuje zveze s Stipetić-
em, Kvaternikom in Klobučarićem.
»Hrv. emigrantski komite« z Gagliar-
diem na čelu je izdelal političen pro-
gram: »Srpska vojska imala bi izati iz
teritorija kraljevine Hrvatske-Slavo-
nije i Dalmacije, imali bi se razpisati
podpuno slobodni i tajni izbori pa
konstituenta koja bi izašla iz te pod-
puno slobodne narodne volje imala bi
odrediti forum države i njezin odno-
šaj sa ostalim Jugoslovenima«

Na to pristavlja, da se je za ta pro-
gram pogajal tudi z nekaterimi Čehi
(Flider-Hašman) in s Slovakom Hur-
banom. Omenja tudi nekega sloven-
skega Karlista in Sušteršičevega zaup-
nika, medicina Marinkovića.

* Program, ki ga zastopa Stjepan
Radić še danes! Op. ured.

Zanimivi del je oni, ki se nanaša na
akcijo nedavno umrlega dr. Brodman
v Stradnu. Dr. Brodman je organizi-
ral v bližini severne meje države SHS
okoli 10.000 ljudi. Gagliardi je bil z
Brodmanom v zvezi in ga je pridobil
za madžarske načrte, ki so šli za tem,
da se najprej zruši madžarski ko-
munistem, na to pa se s pomočjo Italije
izvrši tudi drugi del programa: razbiti
kraljevino SHS. Potrebno je bilo, da
se tej akciji pridruži tudi dr. Frank, ki
je do takrat živel v Zagrebu. Komite
je poslal v Zagreb nekega madžarskega
nadporočnika, ki se je pogajal s
Frankom. Frank je izjavil, da pristane
le pod pogojem, če bo Radić za to ak-
cijo. Čez nekoliko dni je Frank najavil
svoj prihod in je res odpotoval v Gra-
dec (z vlakom do Maribora, a odtod
peš d ošpilja). Na prvi seji hrvatskega
komiteja je Frank izjavil, da bi se za
nobeno ceno ne podal čez mejo, če bi
se Radić ne strinjal z njim. Radić je
izjavil iz ječe, da

blagoslovilja Frankovo potova-
nje in da se strinja z vsem, kar bo
Frank storil v inozemstvu.

Frank je na to tudi podpisal zapis-
niko sporazumu z »Bauernkommando«
(dr. Brodmanom) v Stradnu. Sachs
so zaradi njegove očividne nepošteno-
sti izključili iz komiteja, čeprav se je
Frank potegoval zanj. Frank je iskal
stikov z Italijani, najprej z italijani-
skim poroč. častnikom v Gradcu, ma-
jorjem grofom Carraro. Italijanski
uradni krogi pa niso hoteli navezati
stikov z hrvatskim komitejem, dokler
niso vedeli, kdo da stoji na Hrvatskem
za njim. Italijani so opozarjali, da bi
imel največ vpliva Radić in da zamore
on edini razcepiti državo SHS. Vrhov-
no propagando proti državi SHS je
vodil italijanski polkovnik Finzi v
Trstu. Njegov načrt je bil: držati mla-
do državo v latentni krizi tako dolgo,
da si bo Italija opomogla.

V Zagreb je potoval tržaški profe-
sor Morpurgo in iskal stikov z Radić-
em in njegovimi ljudmi. Najprej je
stopil v zvezo z dr. Mačkom in kapla-
nom Kežmanom. Morpurgo je zahte-
val, da naj pride kateri izmed Radić-
evih zaupnikov v Trst, da se tam se-
stane z italijanskimi uradnimi krogi.
To nalogo je prevzel kaplan Kež-
man, ki se je v Opatiji sestel s Finzi-
jem, O tem pravi dr. Gagliardi dobe-
sedno:

»Prvi razgovor izmedju Kežmana i
Finzija trajao je 3 sata a konac je bio
taj, da je Finzi predao Radićevom po-
uzdaniku i tajniku rep. selj. stranke
3 hiljade engleskih funti i 10 hiljada
dolara. Kežman je sam prenio engle-
ske funte, dok je kratko vrijeme izza
toga donio Morpurgo dolare i predao
ih u Zagrebu Kežmanu.«

Murpurgo se je opetovano mudil v
Zagrebu in razgovarjal z Mačkom in
Kežmanom, ki sta mu izjavila, da je
Radić sporazumen in Kežman mu je
celo izročil pismo za Finzija.

Na to opisuje dr. Gagliardi Klobu-
čarićevo goljufijo in druge skandale,
ki spadajo pred kriminal, med njimi
tudi sramotno vlogo špijona Gjoke
Petrovića, ki je bil celo v službi naše-
ga poslaništva na Dunaju.

* To je oni dr. Kežman, ki ravnokar
potuje po Ameriki in se izdaje za zuna-
njega ministra Radićeve hrv. republike.
(On ured.)

Kriza sarajevskega časopisja.
Sarajevo, 3. junija. (Izv.) Tu-
rkajšnji dnevnik »Mala Jutarnja Po-
šta« je pred par dnevi prenehal izha-
jati. Tudi »Jutarnja Pošta« je že na-
povedala, da v svrhu reorganizacije
poročevalske službe za par dni ustavi
izdajo. Tudi »Jutarnje«, ki obstoja še le
kratko časa, je s 31. majem prenehal
izhajati.

Zavezniške čete v Šleziji.

DKU Opolje, 2. junija: Iz dobro-
poučene strani se doznava, da je med-
zavezniška komisija obvestila nemško
vlado, da odošlje v Šlezijo po eden
angleški in italijanski bataljon voja-
štva, da vzpostavijo red v ogroženih
okrajih.

Medzavezniški vojni dolgov

DKU London, 2. junija. Reuterjev
urad doznava, da angleška vlada glede
posebne komisije, ki bi jo poslala v Wa-
shington k pogajanju o medzavezniških
vojnih dolgovih, ni še storila nobenega
sklepa. Sklenjeno je samo, da se plačajo
do jeseni samo obresti, ki znašajo 25 mi-
lionov funtov šterlingov. Domneva se,
da se bodo Zedinjene države pogajale
najprej z Anglijo, ki je glavni dolžnik.
Pogajanja z drugimi državami se bodo
vršila pozneje po istem modusu, ki se bo
dosegel pri pogajanju z Anglijo.

DKU Washington, 2. junija. V-
čeraj se je dr. se sestala fundacijska ko-

Franka so podpirali Madžari in Italijani. Med Trstom, Gradcem, Dunajem in Budimpešto so obstojale naj-ožje vezi.

Sachs je med tem zavozljal celo akcijo s karlistično propagando. Pri tem je igral vlogo posredovalca karlist dr. Sušteršič, ki je komitejevega člana in agenta Duča predstavil ekskrallju Karlu, kateremu je izjavil, da »njegovi Hrvati rade za svog kralja, te je ujedno, što je i podpuno pravo imao, kazao Karlu, da je Radić sa svime sporazuman.«

Nadalje opisuje konferenco v Rimu, katere so se udeležili vsi rovarji proti državi SHS; hrvatski komite, črnogorski komite, karlisti, dr. Sušteršič (nedolžno jagnje!). Hrvati so se medtem sprli in Italijani niso mogli doseči nič konkretnega.

Sachs se je naselil kot »črnogorski konzul« na Reki, ki je medtem prošla pod oblast d'Annunzia. Gagliardi je imel nalog, da dvigne v Rimu 120.000 lir in jih izroči Franku. Ta je medtem odšel iz Trsta na Reko. Gagliardi je tu podpiral in spremljal poročnik Mosconi, sin guvernerja v Trstu. Callef i v Rimu mu je izročil samo 60.000 lir, ga vprašal o Radiću in Kežmanu ter se pesimistično izražal o hrvatski revoluciji. Na Reki sta Frank in Sachs izdelala sporazum z d'Annunzijem in pripravila dalekosežen načrt o napadu na našo državo. Ob tej priliki je izjavil Frank, da je Sachs v živahni zvezi s podpredsednikom seljačke stranke dr. Mačkom, ki popolnoma odobrava Sachsovo delo.

Kako je bilo s tem načrtom, pripoveduje dr. Gagliardi na str. 30. Namesto velikih zalog orožja itd. je dospelo v Zalaegerszeg iz Reke 500 pušk, štiri neporabne strojne puške, 200 spodnjih hlač in sraje in 2000 mask za plin, vse ostalo pa je bilo staro čelezo. Sachs je računil za prevoz 200 tisoč lir.

Medtem se je na Hrvatskem v okolici Siska odigravala »revolucija«. Na Dunaj je došel kmet Kurjak-Frantić in izjavil, da je bil po navodilu Radićeve žene kolodvođa sisačke bune. Frantić je dejala Radićeva žena, naj gre domov in naj razruši železniški tir, češ, da bodo Radića odvedli v Beograd. Po »buni« pa se »nije ni djavo in seljačkoj stranci za njeg brinuo, nego su ga pustili da umre od gladi u Beču... Ejda znate, gospodjo Radić što Vam je sve želio.«

Na strani 33. opisuje Sachsove lumparije na Reki. D'Annunzio je dal Sachsu 700 tisoč lir, ki so si jih razdelili Sachs, Risoff, Hasan Beg i Plamenac.

Gagliardi pravi, da je govoril z mnogimi tujimi politiki, ki so vsi obsodili Radićevo »seljačko« republiko. »Nijesu ti ljudi i to mogli pojmiti: Radić priznaje državu SHS, samo želi izati u SHS seljačku republiku, dakle u Srbiji, Bosni i Dalmaciji kraljevina sa Aleksandrom, a u sredi republika »seljačka« sa Stipom.«

»Da je Radić tražio samostalnu »Hrv. republiku«, razumljeli bi ga ljudi, ali čovjeku, koji je jednom bio »sveslaven«, koji je u Rusiji vidio naš spas, zatim čovjeku, koji je jedno vrijeme bio »Slavosrb« i vikao prvi: »Živio kralj Petar, hrvatski kralj!«, Radić, koji je opet malo iza te izjave opet vikao »Hvaljen Isus! Živio Franjo Josip! Živila Avstrija!«, pa na koncu »Živio Aleksandar! Živila republika!«, tome Radiću smiju se ljudi u inozemstvu i samo onaj, koji nas iskoristiti želi, taj njega podupire.«

Končno dr. M. Gagliardi vprašuje Radića:

»Vi mene nazivate »gospodskim pljačkašem«, jesam li ja opljačkao kraljevsku talijansku gospodsku kasu? Jesam li ja stvorio »seljačku republikansku« stranku sa kraljevskom gospodskom talijanskim lirom ili Vi?«

»Nijeste li vi Vašeg »papa« Kape-lančica Kežmana slali u važnoj političkoj misliji u Italiju, a taj vaš »ministar« vanjskih posala mjesto da govori sa uvaženim ličnostima i političarima, dao se od jednog »obrstara« platiti, da čini zbrku na korist Italiji.«

Nadalje mu očitá, da je l. 1918. ro.

*) Zanimivo! »Hrvatska revolucija« se knja v kuhinji gospe Radićeve! Op. ured.).

mal v Pešto skupaj s Sachsom in Frankom in zahteval od grofa Esterhasija in Szmececsanija, da naj mu Madžari izroče vladu na Hrvatskem. »Nijeste li se vi tom prigodom zaklinjali da ste najbolji habsburgovac i monarhist?« O blokaših pravi: »ne sjedite li vi danas sa tim gospodskim ubojicama Hrvatskog naroda zajedno u bloku? Ili zar su Srbi možda bili pucali onda na Hrvate? Ne Srbi, nego one ubojice, koje danes vas podupiru, jer nisu mogli u Beogradu pljačkati i robiti.«

Gagliardijev spis, podpisan »u maju 1922.« končuje:

»Nijeste vi luđa, kako vas općenito zovu, nego ste najveći politički šarlatan XX. stoljeća. Stjepane Radiću, vaš izazov sam prihvatilo.«

Tako je hrvatski frankovec opisao korenine hrvatskega separatizma. — Povsod denar, suženjski instinkt, moral insanitij najnižja neznačajnost in propalost! Ali se hrvatska inteligencija res identificira s temi propalicami? Kaj pravi Bogović:

Prošteno je svima, svima, samo nije izdajci.

Za sporazum med Francijo in Nemčijo.

Nepopustljivost francoskega javnega in oficijelnega mnenja napram Nemčiji in reviziji versailleske mirovne pogodbe je bila doslej kakor neprebit led; niti glasu ni bilo, ki bi v nasprotju s splošnostjo prinesel tudi le malo disonance. Zadnje čase pa se zdi, da se tudi nekateri dalekovidnejši Francozi pričnajo zavedati, da večno ne more iti tako dalje, da nepomirljivo sovražstvo rodi na drugi strani tako nepomirljivo sovražstvo, iz katerega se kot logična posledica porodi želja po revanši in iz te nov obo-rožen konflikt. Glasovi za sporazum med Francijo in Nemčijo postajajo tudi na francoski strani vedno bolj česči. Najbolj odkrito in precizno se je za tak sporazum zavezal te dni Gustave Hervé v dveh obširnih člankih v pririskem listu »Victorie«. Hervé pravi, da je po njegovem mnenju prišel trenutek, ko bi mrznji med Francozi in Nemci bilo treba napraviti konec ter mladi generaciji prožiti možnost, da vspostavi odnose med obema državama. Naravno pa je da zahteva uresničenje te želje obojestranskih žrtv. Hervé pravi dalje, da se da kljub temu doseči uspeh, samo začeti je treba, oni, ki naj začne, oni, ki proži prvi roko v spravo, naj bo Francija sama.

Definitivna vzpostava miru v Evropi bi se mogla doseči po Hervéjevem mnenju na sledeči bazi: 1. Avstrija se prikloni Nemčiji, toda da ne pride do konflikta s Češkoslovaško, Jugoslavijo in Italijo, mora postati vojaško neutralizirana. 2. Francija izprazni rensko ozemlje, pod pogojem, da ostane to ozemlje v svojih mejah avtonomno in vojaško nevtrarno. 3. Francija pristane na to, da se Nemčiji povrne saarsko področje, po mejni regulaciji, ki bi povrnila Franciji ena področja, ki so bila l. 1814. francoska in pod pogojem, da dobi Francija pravico izkoriščanja saarskih rudnikov, dokler ne bo vzpostavljena normalna funkcija njenih premogokopov. 4. Področje svobodne države Gdanske se vrne Nemčiji pod pogojem, da dobi Poljska v njem pristo luko in ozek kos zemlje na obali. 5. Francija se odpove klauzuli o največji ugodnosti iz versailleske pogodbe ter sklene s Nemčijo trgovsko pogodbo na osnovi popolne ravnopravnosti. 6. Francija vrne Nemčiji Togo in Kamerun. 7. Nemčija se sprejme takoj v Zvezo narodov.

Nemčija bi s svoje strani morala izpolniti sledeče pogoje: 1. Nemška republika mora svečanostno proglasiti odgovornost carske nemške vlade za početek vojne in prekršitev belgijske ne-trajnosti. 2. Nemčija prizna osvobodjenje in povečanje Poljske ter razdelitev Gorenje Šlezije, odstop šlezviškega teritorija Danski ter Alzacije in Lorene Franciji. 3. Nemčija mora plačati v polnem obsegu vojno odškodnino, toda s predpostavko, da se v slučaju znižanja vojnih dolgov med zavezniki zniža tudi svota odškodnine, katero mora plačati in to v istem razmerju. 4. Nemčija prizna avtonomijo renskega

ozemlja, ki dobi svoj parlament. 5. Nemčija proglasi genovsko pogodbo z Rusijo za neveljavno ter prevzame obvezo, da bo ščitila Poljsko in Rumunijo pred eventualnimi napadi s strani sovjetske Rusije.

Kakor je ta misel Gustava Hervéja lepa in vredna, da jo pozdravimo, se z njegovimi temeljnimi točkami sporazuma nikakor ne moremo strinjati, ker se jim na prvi pogled vidi, da so še vedno preveč francosko pristranske ter da bi sporazum na njihovi podlagi še vedno ne bil pravi sporazum. To s splošnega stališča. S specijelnega stališča pa Hervéju ne moremo odpustiti, da v svojih točkah sporazuma med Francijo in Nemčijo samovoljno odločuje tudi o vprašanjih, ki se ne tičejo le teh dveh držav samih, nego tudi tretjih, ki s tem sporazumno nimajo ničesar skupnega / ter so suverene, predvsem Poljske, Češkoslovaške ter naše države. Glede usode Gdanskega bi moral upoštevati, da je to zadeva Poljske in Nemčije, ne pa Francije in priklonitve Avstrije k Nemčiji to zadeva Avstrije, Jugoslavije in Češkoslovaške. Mi n. pr. nikoli ne bomo dopustili, da bi se Avstrija združila z Nemčijo brez poprejšnje revizije meje na Koroškem in pri Radgoni. Principielno nismo proti združitvi Avstrije z Nemčijo in tudi nikoli nismo bili, zahtevamo pa, da se nam v tem slučaju priključi ves slovenski del Koroške s Celovcem in Gosposvetskim poljem ter mesto Radgona z železniško zvezo Radgona—Špilje. O ostalem bi se dalo govoriti še veliko, toda zaenkrat tega še ni treba, čeprav bo enkrat morala biti rešena, ako hočemo Evropi res zasigurati trajnejši mir in boljši razvoj.

Poklicanim uradom in občinstvu v prevdarek!

Po nič manje kot 9letnemu prosjačenju in vstrajnemu delu se je nam konečno posrečilo upostaviti med Mariborom in Slovenskimi goricami reden auto-promet. Nabavili smo si vozove, ki so želi vsestransko priznanje. Uredili smo po dolgem času zopet dnevno dobavo pošte ter pomaknili na ta način Slovenske gorice za lep kos bližnje kulturnemu svetu.

To pridobitev skuša sedaj ubiti nedovoljena konkurenca, ki najde žalibog v nerazodnem občinstvu kar najuspešnejšo podporo.

Mariborski trgovec Anton Bernhard pričel je namreč pred kakim mesecem prevažati mleko s tovornim avtom od Sv. Lenarta v Maribor ter dovoljuje svojemu šoferju, da sprejema tudi ljudi na voz. Izgovarja se, da mu je to dovoljeno, češ, da ne zahteva plačila in da le podpira svoje mlekodajalce.

Rayno tako prevažá avto iz Radenc vse polno občinstva, brčs takšne ljudi, ki pijejo radensko slatino.

Posledica tega je, da je omnibus podjetja, ki ne vozi ne mleka ne slatine, prazen.

Oblasti to očitno mirno gledajo in jih ne gane okolnost, da se je pred kratkim prevrnil avto Radenskih toplic in da so morali odpeljati dva težko ranjena v mariborsko bolnišnico, da je avtomobilu Bernharda odletelo kolo in da je pripisati le zgolj slučaju, da so ostali vozniki gostje, katerih je bilo 7, nepoškodovani.

Če pregledam pri tej anarhiji potencirano skrb vlade za občinstvo, katero je kazala pri podelitvi in sestavi naše koncesijske listine, si nehote bijem na svojo neumno glavo da nisem prišel takoj na misel, nabaviti si par zabojev slatine in nekaj mlečne posode in posaditi svoje goste na to, mesto da sem nastopil trnjevo pot prošnje za koncesijo.

Namen teh vrstic ni, delati reklamo za podjetje oziroma prositi za podporo, marveč le predložiti uradom in občinstvu, kako se skuša v Jugoslaviji ubiti narodno podjetje, katero služi v prvi vrsti javnosti in da tega ne vidijo niti oblasti niti občinstvo.

Autodružba si je nabavila namreč svoja vozila pod tako ugodnimi pogoji, da bode kar najlepše likvidirala svoje delovanje, če ustavi ta nevhvaležni promet in proda svoja vozila.

Jako pa dvomim, če se bo še našel kdo, kateri bi hotel pod temi razmerami nadaljevati delo autodružbe. Posledica tega pa bo, da pridemo spet nazaj v one

žalostne pošne in prometne razmere, v katerih smo bili.

Toliko v pojasnilo, da ne bi prišla ustavitev auto-prometa komu nepričakovano.

Dr. Milan Gorišek.

Nadaljevanje 3. redne seje občinskega sveta.

Maribor, 2. junija.

Za 19. uro napovedano, nadaljevanje 3. redne seje občinskega sveta mariborskega je župan g. Grčar otvoril vsled zakaslenosti nekaterih gospodov svetovalcev šele ob pol 20. uri, nakar je poročal o ustanovitvi javne študijske knjižnice. Že lansko leto je pozval župan vsa tukajšnja kulturna društva, naj odstopijo svoje knjižnice v svrhu ustanovitve javne študijske knjižnice v Mariboru. Temu pozivu so se odzvala skoraj vsa tukajšnja društva ter tudi odstopila svoje knjižnice. Študijska knjižnica je nastanjena v prostorih kazine in začne v kratkem poslovati. Knjige ostanejo tudi še nadalje last dotičnih društev. Knjižnico upravlja poseben kuratorij, v katerem ima vsako društvo svoje zastopnike. Tudi mestna občina mora izvoliti svoje. Začasni kuratorij je predložil občinskemu svetu pravila, ki se glase v tem smislu, v odobritev, nakar se odposljejo vladi, ki imenuje za to knjižnico posebnega strokovnega knjižničarja. Predložena pravila se odobre, volitev zastopnikov mestne občine pa se odgodi do prihodnje seje.

Za zgradbo transformatorja za koroško predmestje je dosedaj dospela samo ponudba stavbenika Nasimbeniča. Mestni svet se pooblasti, da izmed ponudnikov po svojem preudarku izbere in delo odda, da se zadeva čim prej reši in delo ne zavlačuje.

Glede nabave novih konjev za mestni staveni urad se je sklenilo, da odstopi pogrebni zavod stavenemu uradu en par svojih, za pogrebni zavod neporabljenih konj, za pogrebni zavod pa se kupi par novih konj. Nakup naj izvrši posebni za to določen odsek sporazumno s pogrebno zavodom.

Poročilo gospodarsko-finančnega odseka.

Ponudba notarja Ašiča oziroma slikarja Ernesta Zelenka za nakup hiše v Gregorčičevi ulici št. 18 se odkloni. Ta hiša spada k ustanovi Ane Hribel, ki je v oporoki določila da naj dobe v tej hiši onemogle in revne služkinje prosto stanovanje in kurivo. Mestna občina s tem premoženjem samo upravlja in sploh ni upravičena prodati.

Na razpis za dobavo tekočih potrebin mestne občine je sprejela občina več ponudb, ki pa so vse brez obveznih cen. Na predlog odseka so bile sprejete sledeče ponudbe: Zidarska dela opravlja mestni staveni urad sam. Tesarska dela Franjo Spes, betonska C. Pickel, ključavničarska Franjo Kumere, slikarska dela Anton Vavpotič, studenčena Karl Schwarz, strešna Rudolf Blum, tapetarska E. Bubak, rokodelska M. Gajšek, železo in staveni material Pinter in Lenart, špecerija L. Gusel, knjigoveška A. Platzer, čevljiarska Stefan Doberšek, mizarska A. Marušič, kleparska J. Jelak, pečarska N. Filiboič, kolarska J. Stanjko in kovarska J. Pečar.

Obč. svetnik Weixl kritizira način razpisa, za katerega skoraj nikdo nivedel. Obč. sv. Vahtar vpraša, zakaj se o razpisu ni obvestilo Slov. obrtno društvo. Župan odgovarja, da se je razpis izvršil na običajen način (razglas v časopisju in na občinski deski), da pa se za nekatere stroke, na pr. steklarstvo ni nikdo oglasil.

Mestni staveni urad je s tem, da je sam izvrševal zidarska dela, prihranil v letu 1921 lepo svoto 170.000 K ter predlaga, naj se mestnemu stavenemu moštvu podeli v znak priznanja primerna nagrada. Občinski svet sklene principielno, da mora v mestnem gospodarstvu sistem nagrad prenehati. Zastupni osebje naj se predlaga za povzicanje oziroma pomakne v višji plačilni razred.

Prostovoljno gasilno društvo prosi za razširjanje alarmnega omrežja to-

in onstran Drave. Ker so stroški previsoki, se sklone za enkrat razširiti omrežje samo v bližini starega voda.

Prošnji Edvarda Käfferja za povisjanje najemnine za mestno kopališče, se ugotovi in zviša najemnina od letnih 200 na 1000 K.

Mlekarna Bernhard prosi za popust za višjo uporabo vode iz mestnega vodovoda. Bernhard rabi dnevno 5 do 8000 litrov vode za pasteliziranje mleka. (Na liter mleka 2 litra vode.) Prošnji se ne ugotovi.

Ulice, ki so nastale vsled parceliranja stavbišč ob Betnavski ulici, se na predlog prosvetnega odseka imenujejo Dušanova in Jelatičeva ulica. Slednjemu je občinski svetnik Bahun ugovarjal, češ, da je bil Jelatič velik reaktivniar ter predlagal, naj se imenuje Tolstojeva ulica. Predlog se je kot neutemeljen zavrnil.

Prošnja sarajevskega Ferijalnega Saveza se je zavrnila, ker imamo sami slične institucije, ki jih moramo podpirati. Slovenski šolski Matici se nakloni 1000 din. podpore.

Cirkus Renlow (lastnik Franjo Wollner) prosi za odpis veselicega davka, ker mu je bila v Ljubljani ukradena streha in je vsled deževnega vremena imel zgubo. Prošnji se ugotovi, plačanih 100 dinarjev se pridržijo.

Podpornemu društvu za odpuščene kaznjence se dovoli 200 K podpore.

Za izvršitev malih popravil v Narodnem gledališču se dovoli 7.500 dinarjev na račun kazinske uprave.

Obračun mestnega kina izkazuje za dobo od 1. julija 1920 do 31. decembra 1922 skupno 2.850 K čistega dobička. K temu pripomni župan, da je nek uslužbenec poveril 12.000 K, ki vsled tega odpadejo. Nadalje je imela uprava do nedavno težave pri dobavi filmov, kar pa se je že uredilo in je računat v tekočem letu z večjim dobičkom. Sklene se, naj predloži uprava 1. julija polletno bilanco. Na občinskih dokladah na veselici davek je dobila občina od mestnega kina v tej dobi 26.150 kron, kar se vzame na znanje.

Mestno električno podjetje je predložilo račun za uporabo luči v mali in veliki kazinski dvorani, kjer so se vršila predavanja raznih kulturnih društev, ki so za to plačala le malo ali nobeno odškodnino. Ker mestno električno podjetje vsled tega ne more nikogar tirjati za plačilo, se sklone, da poravnava računi v znesku 271. din. mestna občina.

Najemnina oziroma občinski davek na napisne table, izložbene omare, pole in balkone ter vrte, ki segajo v mestno ozračje, kakor je obstojal že za časa nemške uprave mesta, se zopet uvede in časa primerno zviša. Občinski svetnik Weigl opozarja, naj se pri tem upošteva obrtniki, ki imajo svoje delavnice na dvoriščih in nimajo nobenega izložbenega okna ter so vsled tega primorani razstaviti svoje izdelke v izložbenih omaričah. Predlog se sprejme in se bo pri naprtu upošteval. Državna realka prosi za kredit za izvedbo popravil in nabavo oziroma izpopolnitev knjižnice. Kredit za popravila na poslopju, ki je last mestne občine se dovolijo, uprava zavoda samega pa je državna in mora za njo skrbeti država. Prošnja naj se odstopi deželni vladi s pripombo, da so navedene nabavke nujno potrebne.

Za telovadno opremo tukajšnjih šol bi bil glasom poročila komisije, ki je izvršila tozadevni pregled, kredit v znesku 72.000 dinarjev. Ker v proračunu tako visoka vsota ni predvidena, naj se zaenkrat izvrše samo najpotrebnejše nabavke v okviru v proračunu predvidene postavke.

Prižigalcem plinovih svetilk se dovoli 30% zvišanje nagrad.

Izvoščkom se dovoli zvišanje tarife, toda največ za 100%.

Strojnikom v mestni klavnic se dovoli za nadurno delo ista mezda, kakor strojnikom mestnega vodovoda, to je 15 K od ure.

Poročilo pravnega odseka.

Višji šolski svet zahteva na državnem ženskem učiteljskem preureditev dveh sob. Izpraznitev prostorov in preureditev ljudske šole v vadnico. V tem poslopju je sedaj nameščena dekliška ljudska šola, trgovska šola in dva letniška ženskega učiteljska. Ker je poslopje z vsem inventarjem v smislu

svoječas s štajerskim deželnim zborom sklenjene pogodbe prešlo po preobratu v last mestne občine, in ker občina za prihodnje šolsko leto nujno potrebuje 7 paralelnih razredov, zahtevi ne more ugoditi in se zavrne. Na drugi strani pa tudi ni primernih prostorov za tako nujno potrebno trgovsko šolo.

Državna dežja stanica je poslala predlog za povečanje tukajšnje stanice. V to svrhu bi se moralo dnevno deško in dekliško zavetišče iz sedanjega poslopja izseliti, tam pa bi se povečalo število postelj od 25 na 50 ter bi se sprejelo 30 otrok samo iz mesta Maribor. Za izseljena oddelka bi prispevala država primerno podporo. Izvolil se je odsek (pravni odsek pomnožen z županom), ki ima nalog, da najde sredstva za vzdrževanje teh oddelkov in primerne prostore za njih namestitve.

Tržaška tvrdka Gärtner & Co. zahteva odškodnino za leta 1918. zaplenjeno blago. Ker se na takratni poziv ni odzvala, se smatra zadevo za zastarelo in se zahteva po odškodnini zavrne.

Po odobritvi prošnji za sprejem v občinsko zvezo, ki jih je magistratni ravnatelj v svojem področju rešil, je župan ob pol 23. uri zaključil javno sejo, nakar se je vršila še tajna seja.

Politične vesti.

* D' Annunzio in Madžari. Milanški »Secolo« poroča, da namerava D' Annunzio odpotovati še tekom tega meseca v Budimpešto, kjer bo predaval o reškem vprašanju. Ob tej priliki bo D' Annunzio tudi predlagal ustanovitev prijateljskega madžarsko-italijanskega društva, katerega predsednik bi seveda postal on sam. Čudno se nam zdi le, da se hoče sedaj D' Annunzio družiti in bratiti z onimi ljudmi, katere je še nedavno nazival barbari. Pota usode pustolovcev so pač prečudni!

* Maurice Barrés o Nemčiji. V francoski zbornici je spregovoril znani pisatelj in vodja franc. nacionalistov o nevarnosti nemške ekspanzije. Nemčija sicer ne stopa več po Bismarckovi poti, vendar pa to ne zadostuje. Ni mogoče, da bi prezrli delovanje bivših vojaških voditeljev, ni mogoče zatistiti oči pred dejstvom, da si Nemčija z novimi izumi ojačuje bodajo vojno silo in da se njena vojska giblje na poljski meji; ni mogoče, da bi ne spoznali pomena atentatov v Gorinji Šleziji itd. Nemška mladina se v šolah vzgaja v protifrancoskem duhu, nemška politika se odslej upira na rusko-nemško pogodbo itd. V sedanjih situaciji obstoja samo eno zdravilo: versailleska mirovna pogodba. Francoska mora kraniiti zapadnega duha proti pruski koncepciji pravice močnejšega.

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru.

(8.—17. septembra.)

Veliko zanimanje je vzbudila Pokrajinska obrtna razstava tudi izven mariborskega okraja, posebno v Prekmurju in na Hrvaškem. V Beltincih v Prekmurju se vrši v nedeljo dne 11. junija v hotelu »Pri kroni« velik obrtni shod za celo Prekmurje, na katerem se bodo prekmurški obrtniki dogovorili glede korporativne udeležbe na razstavi. To je najboljši znak, da je ideja obrtne razstave, katero inicijativo je dala mariborsko obrtno društvo, zdrava in koristna ter da se tudi obrtniki zavedajo svojega stanu in svojih dolžnosti. Tudi hrvaški obrtniki so v »Obrtniškem vjestniku« objavili, da korporativno posetijo razstavo. Ze s tem je zagotovljen popolni uspeh razstave. Če bi ne dosegli ničesar drugega, kakor to, bi že bil napravljen velik korak naprej. Seznaniti najširše sloje z izdelki naše domače obrti in industrije ter se med seboj spoznati, je glavni namen razstave. Ko bodo trgovci in drugi spoznali in uvideli, da dobe isto blago, ki ga dobavljajo iz inozemstva, in za katero plačujejo visoko carino in prevozne stroške, tudi pri nas, ga bodo naročali od domačega obrtnika. S tem bodo prišli domači obrtniki do veljave in upoštevanja, odpadli pa bodo za trgovce visoki režijski stroški in cene blagu morajo vsled tega nasti.

Razstava pa mora tudi res pokazati pravi plod naše svobode, upa in volje do dela. Vsak posameznik mora k temu pripomoči s tem, da razstavi svoje lastne izdelke. Le če se bo vsak potrudil in vsak posamezni obrtnik prispeval svoj delež k skupnemu velikemu delu, bo imela razstava ne glede na gmotni uspeh zaželjeni in pričakovani moralni uspeh. Treba pa je tudi, da slovenski obrtniki ne le po številu razstavljenih predmetov, temveč tudi po kakovosti svojih izdelkov predstavijo slovensko obrt najširši javnosti v pravi luči. Ker poteče prijavni rok že 15. junija, pozivamo ponovno vse obrtnike, če še tega niso storili, da nemudoma prijavijo svojo udeležbo na razstavi odboru »Pokrajinske obrtne razstave« v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 22, kjer se dobe vse nadaljne informacije.

Velika novost na obrtni razstavi bo oddelek za vrtnarstvo. Ta obrt je pri nas še malo znana in zato tudi malo razvita. Vsak posetnik pa se bo začudil, ko bo videl na razstavi cvetje, rože, zelenjavo itd., o kateri se mu niti ne sanja, da se prideluje v naši državi in še celo v našem Mariboru.

Malokomur je še znano, da imamo v Mariboru največjo in najmodernejšo vrtnarijo v celi naši državi. Mi lahko konkuriramo z vsako inozemsko tvrdko. Ta vrtnarija — tvrdka »Vrt« (g. Džamonja in drugovi) bo otvorila na obrtni razstavi poseben oddelek, na katerem bo razstavila svoje izdelke in pridelke. To bo ob enem prva vrtnarska razstava v naši državi, kar moramo še posebej poudariti. O tem izpregovorimo ob priliki obširneje.

Vajeniška dela na razstavi. Poseben oddelek na razstavi bodo tvorila dela obrtniških vajencev. Tu se bo pokazalo, kako se vajenci sistematično učijo svoje stroke in tudi zmoglost vajencev, ki tvorijo pravzaprav temelj naše bodoče obrti.

Razstavni katalog. Opozarjamo vse obrtnike na razstavni katalog, ki ga izda razstavni odbor ob priliki razstave. Katalog bo vseboval razen točnega razporeda tudi kratek opis razstavljenih predmetov in obratnega razvoja vsakega posameznega razstavljalca, h koncu pa bo priključen obširen inseratni del. Inserati v tem katalogu, ki se tiska v mnogo tisočih izvodih, bodo imeli največji uspeh, ker bo vsak posetnik razstave dobil ta katalog, ki bo na ta način razširjen po celi državi. Inserate za ta katalog sprejema za to pooblaščen anonični zavod Sušnik v Mariboru, Slovenska ulica 16, in pa razstavni odbor najkasneje do 15. avg. t. l. Priporočamo pa vsakomur, da si čimprej naroči inserat, oziroma da rezervira prostor. Po 15. avgustu se inserati ne bodo več sprejemali, ker mora odbor katalog primerno urediti in poslati v tisk.

Čas hiti! Razstavni odbor čaka še ogromno delo in vsaho zavlačevanje ovira poslovanje odbora. Prosimo torej vse obrtnike točnosti. Vsakdo, ki še ni vpslal prijavnice, naj to nemudoma stori. Na prijave, ki dospejo odboru po 15. juniju, se ne more ozirati.

Dnevna kronika.

— Turnela mariborskih opernih pevcev po deželi. Pevci slov. narodnega gledališča, gđa. Slavica Mezgečeva, gg. Marij Simenc in Vekoslav Janko priredijo po večjih in obmejnih krajih koncertno turnejo. Na Binkoštno nedeljo 4. t. m. pop. gostujejo pri Sv. Lovrencu na Pohorju, ponedeljek 5. t. m. ob 20. uri pa v Slov. Bistrici v dvorani okrajne hranilnice. Prihodnji enaki koncerti se vrše v Celju, Trbovljah, Brežicah, Slov. Gradcu, Sočanju, Zalcu, Ljutomeru, Radgoni, Murski Soboti, Središču itd. Ker so to najboljše pevske moči našega mariborskega gledališča, upamo, da bo turneja dosegla tudi gmotno popolen uspeh.

— Vlom. V Gradišah, okraj Ptuj, so dosedaj neznani tatovi vlomili v vinčarijo posestnika Filipa Mentaš iz Spodnje Šiške pri Ljubljani. Posročilo se jim je odnesti posteljno perilo in nekaj živil v skupni vrednosti 4175 K.

— Krava ukradena. Posestnici Lizi Mōri na Viču, okraj Prevalje, je bila v noči na 28. maja od dosedaj neznanega tata ukradena krava v vrednosti

12.000 K. Krava je pšenjeno-rumene barve ter ima na eni strani glave rjavoliso. Tat jo je odgnal najbrže čez mejo v Avstrijo, ker je sled peljala proti Labudu.

— Spomenik Draškoviću. Ministrski svet je sklenil, da se umorjenemu ministru Miloradu Draškoviću postavi v Beogradu spomenik. V ta namen je odobril kredit 150.000 din.

— Apostolski vikar za Vojvodino. Papežev državni tajnik je izročil našemu vatikanskemu poslaniku noto, v kateri poziva našo vlado na sodelovanje pri določitvi osebe apostolskega vikarja za Vojvodino, ker bi sveta stolica sklenila, da se za Vojvodino v kratkem osnuje posebna dijeceza katoliške cerkve. S tem bodo vse vojvodinske katoliške župnije izvzete iz jurisdikcije madžarskih in romunskih cerkvenih oblasti. Kaj je pa z našim Prekmurjem? Ali ostane to še nadalje pod fehervarsko jurisdikcijo?

— Državno zdravilišče na Lopodu. Dubrovniški listi javljajo, da je ministrstvo narodnega zdravja kupilo samostan na polotoku Lopodu pri Dubrovniku ter ga preosnuje v državno zdravilišče. Z delom prične še tekom letošnjega leta.

— Premestitev beograjske kaznilnice. Beograjsko kaznilnico na Topčideru premeste v Požarovac, dočim se preuredi kaznilnica na Topčideru v izključno žensko kaznilnico.

— Srbski kmetijski sinovi v Sloveniji. Iz raznih vasi Šumadije je pred par dnevi odpotovalo v Slovenijo 25 kmetijskih mladeničev, da se na naših velikih kmetijah izpopolnijo v svoji stroki.

— Italijanska propaganda za Črno goro. V rimskem kinematografskem gledališču »Dal Varme« se prikazuje te dni na pobudo »Lige za črnogorske begunce« historičen film »Nema ustanika bez smrti« katerega je napisal ad vokat in bivši črnogorski minister Vladimir Popović. Film ima namen delati propagando za neodvisnost Črne gore ter so ga za časa konference predvajali tudi v Genovi.

— Organizacija evangeljske cerkve v Jugoslaviji. Tekom letošnjega poletja se sestane v Beogradu sinod evangeljske cerkve v Jugoslaviji, da razpravlja o svojem položaju ter osamosvoji in izenači svojo organizacijo.

— Častni doktor padovanske univerze. Ob priliki proslave 600-letnice padovanske univerze je bil promoviran za častnega doktorja te univerze beograjski vseučiliški profesor dr. Nikola Vulić.

— Italijanski grobovi v Srbiji. V Srbijo je dospela posebna italijanska komisija, katere naloga je poiskati grobove onih italijanskih vojakov, ki so umrli v Srbiji za časa svetovne vojne kot avstrijski vojni ujetniki. Komisija je dovršila svoje delo najprej v Valjevu, odkoder je odpotovala v Šabac in potuje potem dalje v druga mesta.

— Prezident Masaryk odpotuje na Capri. »Česke Slovo« poroča, da se prezident Masaryk poda tudi letos na otok Capri, kjer ostane šest tednov. Spremlja ga njegova hči dr. Alica Masarykova. Med potem bo obiskal svojo hči v Švici, poročeno z zdravnikom dr. Rebillandom v Montrenxu.

— Novinar češki poslanik v Sofiji. Češkoslovaška vlada je imenovala za poslanika v Sofiji znanega novinarja Bohdana Pavlu, rodom Slovaka, znanega voditelja čeških legij v Rusiji.

— Velikanska eksplozija. Iz Essena na Nemškem poročajo 1. junija: V rovu Amalia je nastala eksplozija, ki je povzročila velikansko škodo. Iz zemlje so potegnili 17 mrtvih in 250 ranjenih, 8 jih pa pogrešajo.

— Uvedba nove valute na Poljskem? Varšava, 2. junija. Iz Kovna se poroča, da je ministrski svet sprejel načrt za vpeljavo nove valute. Načrt predvideva ustanovitev emisijske banke v obliki akcijske družbe z osnovnim kapitalom 2 milijonov dolarjev. Ena tretjina osnovne glavnice naj bi ostala v tujih rokah. Ta banka naj bi imela za dobo 15 let izključno pravico izdaje novih bankovcev.

— Organizacija beračev. Carigradski berači so tako stanovsko samozavestni, da so ustanovili nedavno čvrsto organizacijo, katere namen je ščititi »stanovske« interese. Posebno za-

nimiv sklep njihove organizacije je, da se vsako jutro sestanejo za Bajazidovo džamijo, odkoder jih potem predsednik razpošlje vsakega posebej na drug prostor, da so lepo porazdeljeni ter ne delajo drug drugemu konkurence. Obenem pa je njihova organizacija tudi sklenila, da darov izpod 100 par ne sme sprejeti nihče. Zanimivo pa je omeniti ob tej priliki, da so berači na Kitajskem, katerih je na milijone, že zdavnaj, morda že stoletja ali celo tisočletja, organizirani ter imajo v posameznih večjih mestih tudi svoje »kralje«.

— Nova astronomična trditve. Ameriški astronom profesor Abbot je nedavno napisal v neki ameriški reviji razpravo, v kateri pobija dosedanja mnenja, da žive na Marsu živa bitja, z gotovostjo pa trdi, da se lahko smatra, da žive taka bitja na Veneri. Listi označujejo to trditve za novo, kar pa v resnici ni, ampak je le nova potrditev mnenja, ki zadnje čase prevladuje v vesoljnem astronomičnem svetu.

— Novi velikanski Zeppelin. Kakor poroča iz Münchena »Lokalanzeiger«, je izjavil ravnatelj Zeppelinovih zavodov Dör na predavanju v tamonjski tehniški visoki šoli, da se bodo gradili zrakoplavi s 3000 konjskih sil in 100.000 kv. met. prostora za osebnost in poštne promet med Evropo in prekomorskimi kraji, kakor hitro bo antanta ukinita prepoved in kakor hitro bo urejena brezžična opazovalna služba.

Na upozorenje veterinarima, gazdama (posednicima), gojačima i odgajajima svinja!

Stavljamo u promet serume protivu svinjske kuge, koje smo prgotovali po metodi prof. Dr. Hutyre, upotrebljavajući virus iz svih krajeva naše domovine, o čijem smo se delovanju prethodno osvedočili dozvolom Ministarstva Poljoprivrede i Voda, — zajedno sa drugim cepivima i serumima. Besplatno stavljanje diagnoze! Dajemo besplatno upute u svakom stručnom pitanju! 892 4—1

„PATRIA“, zavod za proizvodnju seruma, SUBOTICA. Telefon 60.

— Vozni red, veljaven od 1. junija 1922. V tisku Mariborske tiskarne d. d. je izšel vojni red v obliki lične brošure. Novi vojni red obsega sledeče proge: Maribor—Postojna, Postojna—Maribor, Zidani most—Sisak, Sisak—Zidani most, Maribor—Pliberk, Pliberk—Maribor, Maribor—Pragersko—Nagykanisza, Nagykanisza—Pragersko—Maribor in avto vožnje Maribor—Sv. Trojica. Inzerati potekajo samo od slovenskih tvrdk, povrh tega je več strani prostora za beleške. Vozni red je pregleden in zanesljiv. Naj bi ne manjkalo v nobeni hiši. Primeren je v prvi vrsti za Mariborčane kakor tudi za vse, ki žive ob želez. progah mariborske oblasti. Cena 2 din. Dobiva se v upravi »Tabora«.

Proslava kraljeve poroke v Mariboru.

Maribor proslavi poroko Njeg. Veličanstva kralja Aleksandra I. z Nj. Visočanstvom kraljico Marijo romunsko na najsvetejši način.

Proslava se bo vršila po sledečem vspredu:

Na predvečer poroke, dne 7. junija, bo vse mesto slavnostno razsvetljeno. Ob 9. uri priredi požarna bramba s sodelovanjem vojaštva bakljado po ulicah Maribora.

Ob 8. uri zvečer se priredi v mestnem gledališču slavnostna predstava. Spored se objavi v torek.

Na dan poroke, dne 8. junija, priredi ob 1/2. uri zjutraj godba železničarjev budnico po ulicah mariborskega mesta. Vojaštvo odda predpisane topovske strele.

Ob 10. uri bo v stolni cerkvi slovesna sv. maša, katere se udeležijo zastopniki vseh državnih, civilnih in vo-

jaških oblastev in oficijelne korporacije.

Po sv. maši v stolnici bodo čete mariborske posadke defilirale na Slomškovem trgu.

Od 11. ure naprej sprejema okrajni glavar zastopnike uradov in korporacij in one zasebnike, ki želijo izraziti svoje čestitke k vladarjevi poroki.

V mestnem vrtu se vrši od 11.—12. ure promenadni koncert s sodelovanjem železničarske godbe.

Ob 1/2. uri popoldne se prične ljudska veslica v Ljudskem vrtu. Najprej bo nastopila mladina skupno, do 1200 otrok, ki bodo unisono zapeli »Bože pravde«, nato »Lepa naša domovina« in »Otok bleški«; med tem skupnim pevanjem bo telovadni naraščaj tvoril na odru lepo skupino.

Po tem uvodu si bodo sledile pevске točke raznih šol, posamezno, a vmes rajalne igre s petjem in godbo v 2 nastopih deklic, pri čemer bodo samostanske deklice izvajale tri komade.

Nadalje nastopijo: Glasbena matica pod vodstvom sodnega svetnika Deva in pevski zbor »Drava«. Igra godba železničarjev. Ta ljudska veselica se zaključí ob 8. uri zvečer.

Ob 1/2. uri zvečer priredi okrajni glavar dr. Lajnsič, mestni župan Grčar in mestni komendant polkovnik Krupčević elitni ples v dvorani Götz. Vstop je dovoljen le proti vabilu. Vabila se razpošljejo v torek 6. t. m.

Dr. Lajnsič, okr. glavar.

Ljudska knjižnica Narodni dom, I. nadstr.

posluje ob nedeljah od 1/2.10.—1/2.11. ure in ob četrkih od 1/2.19.—1/2.20. ure Mladinski oddelek ob sobotah od 18. do 19. ure.

Mariborske vesti.

Maribor 3. junija 1922.

Prihodnja številka izide radi binokostnih praznikov v torek zvečer.

m Imenovanje pri mestnem magistratu mariborskem. Občinski svet mariborski je v svoji seji dne 30. maja 1922. izvršil sledeča imenovanja: Magistratni ravnatelj Alojzij Köchler v VII. čin, razred I. pl. stopnje z veljavnostjo od 1. 3. 1922. Magistratni nadoficijal Janko Jez v VIII. čin, razred I. pl. stopnje z veljavnostjo od 1. 8. 1921. z naslovom ravnatelj mestnega vojaškega urada. Računski uradnik Franjo Štor v VIII. čin, razred I. pl. stopnje z veljavnostjo od 1. 5. 1922 z naslovom rač. nadrevident. Ravnatelj mestnega pogrebnege zavoda Emil Gerbac v VIII. čin, razred I. pl. stopnje s 1. 6. 1922. Predsedstveni tajnik Milko Hojan v IX. čin, razred zadnje plač. stopnje s 1. 5. 1922. Računski oficijal Rudolf Sedevčič v IX. čin, razred I. pl. stopnje s 1. majem 1921 z naslovom rač. revident. Rač. oficijal Stan-ko Snuderl v IX. čin, razred I. pl. stopnje s 1. 5. 1922 z naslovom računski revident. Živinozdravnik Maks Rojko v IX. čin, razred s 1. 1. 1922. Rač. asistent Franjo Vrščič v X. čin, razred I. pl. stopnje s 1. 10. 1921 z naslovom rač. oficijal. Mestni upravni-telj Josip Sterle v IX. čin, razred 3. pl. stopnje s 1. 11. 1920. Zač. asistent Šte-fan Pirh se nastavi stalno v XI. čin, razred u 3. plač. stopnje. Stalno se je nastavilo Franca Hofer in Franca Krambergerja v XI. čin, razred I. pl. stopnje, gđe. Jožico Pajtler, Štefko Ka-menšek in Marico Picelj kot oficijan-tinje I. pl. stopnje. Kancelistom se je imenovalo poduradnika Josipa Har-dinko, poduradnikom v V. plač. stop-njo Emila Chleboum v IV. pl. stopnjo Josipa Heinrich in Vinko Berstovška v III. plač. stopnjo. Vinko Kociperja v II. plač. stopnjo, Franca Visovišek v I. plač. stopnjo, Jankota Eferl, Ivana Andlovec in Jakoba Antolič. Račun-skim praktikantom se je imenovalo Pavel Rostoharja, Karola Novšak in Alojzija Markoviča. Predsedstveno slugu Simona Klemenčič se je pomak-nilo v II. plač. stopnja sluga.

m Himen. Danes, dne 3. t. m. sta se poročila v tukajšnji stolni cerkvi pri-morski rojak g. Bogomir Milost, asi-stent juž. žel., z gđe. Lidijo Paulinovo. Obilo sreče!

m Dne 8. t. m. so trgovine zaprte. Vsled proslave poroke Nj. Veličanstva kralja Aleksandra so dne 8 t. m. trgo-vine celi dan zaprte.

m Na dan birme v Mariboru bo vhod v cerkev samo skozi severna in južna stranska vrata, izhod pa pri glavnih vratih in vratih zakristije.

m Otroška gledališka predstava v Studencih. Šolska mladina v Studen-cih uprizori v soboto dne 3. t. m. ob 8. uri zvečer v Sokolskem domu v Stu-dencih znano krasno mladinsko igro »Sneguljica«. Kostume je posodilo Narodno gledališče v Mariboru, kar bode efekt gotovo še povečalo. Čisti dobiček je namenjen prepečetitvi šol-ski knjižnici. V petek popoldne se je igralo za domačo šol. mladino ob pr-osti vstopnini. Sobotno predstava je pa namenjena v prvi vrsti očetom, ma-teram in prijateljem šol. mladine v Studencih. Upati je na obilno udele-žbo. Igra se na binkoštno nedeljo ob 1/2.3. uri ponovi in sicer je uprizoritev namenjena pred vsem mladini iz oko-lice in iz mesta. Seveda se je pa lahko udeležiti vsakdo. Vstopnina je nizka tako, da je omogočen poset tudi ubo-nejšim. Kdor se zanima za to uprizo-ritev, naj ne zamudi prilike. Ker se morajo kostumi vrniti gledališču že v nedelju, ne bode mogoča še kaka po-novitev.

m Nova tovarna v Mariboru. Kakor izvemo, namerava g. Ivančič iz Gorice ustanoviti v Mariboru tovarno za na-ravnice.

m Občni zbor invalidske organi-zacije. Splošna organizacija vojnih in-validov za slovensko ozemlje s central-nim sedežem v Ljubljani priredi v Ma-riboru dne 14. junija ob 9. uri dopoldne v dvorani restavracije Maribor svoj občni zbor.

m Glasbena Matica. Izlet v Spodnjo Kungoto se vrši na binkoštni ponedeljek. Zbirališče ob 13. uri pred glavarstvom.

m Ribolov in pobrezni posestniki. Z ozirom na našo notico pod gornjim naslovom pojasnjujemo, da je ribi-čem dovoljeno loviti ribe povsod, ne glede na to, čegavo je pobrezno po-seststvo. Razume se pa samo ob sebi, da so za vsako škodo, ki jo pri tem store, materijelno odgovorni. Ribljenje je dovoljeno tudi po mlakah na tujem posestvu, ki so nastale vsled poplave Zato ni potrebno nikako posebno do-voljenje dotičnega posestnika, kakor smo v notici pod gornjim naslovom vsled napačnih informacij objavili. Toliko v pojasnilo!

Kontrola policijskih organov po trgovinah. Vsled pritožbe gremija in Zveze gremijev na ministrstvo zaradi svoječasno samolastnega postopanja policijskih organov pri kontroli cen in označb po izložbah, je prejel gremij poziv, naznaniti ministrstvu vse take konkretne slučaje. Trgovski gremij pozivlja toraj vse tukajšnje trgovstvo, da mu nemudoma naznani z natanč-nim popisom takratno preganjanje s strani policije in kakšne denarne in zaporne kazni so bile posameznikom odmerjene na podlagi takih ovadb. Opozarja se, da se je treba držati pri teh poročilih popolne resničnosti, ker bi vsako pretiravanje stvari le škodo-valo.

m Žepne fatvine so na mariborskem trgu zlasti ob sobotah zopet na dnev-nem redu. Minolo soboto so zalotili ne-kega 7% lefa starega dečka, včeraj pa dva starejša zlikovca.

m Tvrdba »Merkur«, veletrgovina z manufakturo na debelo, se likvidira in se vse blago pod dnevno ceno na drobno proda. Opozarjamo na današ-nji oglas.

m Najboljši nakupni vir za novo manufakturno blago, perilo in obleke je tvrdba I. N. Šostarič v Mariboru. Opozarjamo na današnji oglas.

m Velika kavarna. Najmodernejša kavarna v Sloveniji. Na razpolago tu in inozemski listi. Eleganten Bar. — Dnevno koncerti.

Darujte za 'Sklad otroške bolnice' v Mariboru.

Prekmurje.

Beltinci. Ustanovitev trgovskega in obrtnega kreditnega zavoda. Na obrtnem shodu, ki se vrši dne 11. junija t. l. v Beltincih, se bo razpravljalo o ustano-vitvi strokovnega in obrtnega kreditne-ga zavoda. Ker je to za Prekmurje vele-važna zadeva, se pričakuje številna ude-ležba.

Beltinci. Koncert tamburaškega zbor-a. V nedeljo, dne 11. junija t. l. se vrši po obrtnem shodu v prostorih hotela »Pri kroni« koncert tukajšnjega tambu-raškega zbora pod vodstvom gospoda Vekoslava Kralja, dramatični odsek pa priredi ob 15. uri lepo šaloigro, pozneje pa je prosta zabava s šaljivo pošto in srečolovom. Čisti dobiček je namenjen Dijaški kuhinji v Murski Soboti.

Tatvina. V noči dne 24. maja t. l. so ukradli doslej neznani zlikovci v paro-minlu g. Petra Osterca v Beltincih 20 m dolg gonilni jermen. Vse zasledovanje je ostalo doslej brezuspešno, ni pa dvoma, da bo vztrajno zasledovanje tukajšnjih oblasti odkrilo zločinca.

Narodno gledališče.

Repertoar:

Sobota, 3. junija. »Caričine Anacon-ke«. A.

Nedelja, 4. junija. »Borba«. Delavska

Kultura in umetnost

Kulturno zблиžanje med Poljaki in Jugoslovenci.

Vedno večje navdušenje Poljakov za kulturno zблиžanje in seznanjenje z Jugoslovenci, je napotilo »Kolo Poloni-stow Universe Jagiellonske« v Krako-vu, da je priredilo prošli mesec večer jugoslovenske pesmi, da tako najprej akademsko omladino, a pozneje tudi širše plasti poljskega naroda seznaní s pesništvo Srbov, Hrvatov in Sloven-cov. Velika dvorana krakovske uni-verze, v kateri se je vršil večer, je bila polna do zadnjega kotička, tako, da je mnogo vdeležencev moralo stati, če-prav je to največja dvorana v Krako-vu. Prve klopi so zasedli univerzitet-ni profesorji, reprezentanti umetni-ških in kulturnih krogov Krakova ter časopisja, a ostale akademska mladina in ostala publika. Prvi je govoril pred-sednik Kola Polonistow, g. Bielecki, ki je naglašal potrebo kulturnega zблиžanja Poljakov z Jugoslovenci, pokazal pot, ki vodi do spoznavanja kulturne-ga napredka Srbov, Hrvatov in Slo-vencev ter naglasil, da mora v prvi vrsti akademska mladina dati primer-čim večjega nastojanja za zблиžanje z Jugoslovenci. V imenu »Kola Poloni-stow« je govornik zaprosil jugosloven-ske akademike, ki so bili navzoči v dvorani, da sporoče svojim tovarišem, da poljska akademska mladina že dav-no želi stopiti v kontakt z omladino v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu, v svrhu skupnega dela, a ker ne pozna jugoslovenskih akademičnih društev, mora uporabiti to priliko za medseboj-no zблиžanje ter končal svoj govor s pozivom: »Zato prosim na vašo usta-da se vaša akademska udruženja izvo-lijo obrniti na »Kolo Polonistow Uni-verse Jagiellonske« v Krakovu, da nam bo končno po treh letih mogoče začeti delo, katero bi bili morali za-početi že takoj, ko so si naši narodi priborili svobodo. Za tem je Vilim Francić predaval o sodobni jugoslo-venski književnosti, a osobito o po-ziji modernizma ter v nizu literarnih portretov pokazal silhuete današnjih voditeljev kulturne Jugoslavije. Po predavanjih, spremljanih z burnim aplavzom navzočih, je članica intim-nega gledališča »Bagatela« gosp. Kazi-mira Skalska recitirala pesmi Vladi-mira Nazora (»Molitva« ter »U večje sivu...«), Šantića (»Pobjednik«, »Veče na školju«, »Moja otadžbina«), J. An-drića (»Ritmi bez sjaja«), »Crveni li-stovi«, Ivana Cankarja (»Lepa Vida«), v poljskem prevodu J. Feldhorna in Vilima Francića. Navzoči so nagradili igralko za njeno izborno deklamiranje z burnim ploskanjem, a jugoslovenski akademiki s šopkom cvetja v znak hvalečnosti. Po završenem programu se je še dolgo debatiralo o lepoti naše književnosti. Na dan jugoslovenskega

Orlovsko gnezdo.

(Po B. Bjelovaniu)

Endergarden se je zvala majhna osamelca vasica, ležeča med kamenitimi bregovi. Njive so bile ravne in rodovitne, a presekal je široka reka, ki je tekla s planine. Ta reka se je blizu vasi izlivala v nedogledno vodo.

Po tej vodi je nekoč prispel na čolnu neki človek, ki je prvi začel krčiti pusto dolino; zval se je Endre, a sedanjí prebivalci te vasi so njegovi potomci. Eni so pripovedovali, da je zbežal v ta pusti kraj zaradi nekega umora, zato pa ljudje gledajo tako temno; drugi so trdili ravno nasprotno, češ, temu so krivi goli bregovi, ki niti v poletnem času ob Ivanovem, niso puščali solčnih žarkov v dolino.

Nad vasjo je viselo orlovsko gnezdo. Nahajalo se je na vrhu neke pečine; vsi so lahko videli, kadar je samica vodila iz gnezda godne mladiče, a nikdo se ni mogel povzpeti do gnezda. Orel je plaval nad vasjo, iskaje plen; kakor blisk se je bil vrgel na kakega koštrunčka ali na jagnje, nekoč je odnesel celo otroka, ki ga je mati pustila pred hišo. Dokler je gnezdo viselo na vrhu pečine, ni bilo varno v vasi. Med ljudmi je krožila bajka, da sta v starih časih živela dva brata, ki sta dospela do gnezda in ga razdejala, od sedanjih ljudi pa se nihče ni drznil postaviti življenja na kocko.

Kjerkoli sta se na vasi srečala dva človeka, vedno sta govorila o orlovskem gnezdu in se ozirala nanj. Vsi so vedeli, kedar so orli prihajali na brda, kje je kateri zletel in koliko škode je napravil prebivalcem.

Mladina se je vadila že izza najmlajših nog v plezanju po hribih in drevju, zlasti pa v metanju, da bi se nekoč popela do gnezda in ga razdejala kakor v davnih dneh dva legendarna brata.

K dobi, ko se godi naša povest, je bil najprirednejši mladenič v vasi Lajf po imenu. Lajf ni potekal od Endrea, njegovi lasje so bili kodrasti in oči majhne; vedno se je šalil in rad je videl ženske. Še v deških letih se je hvalil, da bo takrat, ko odraste, splezal do gnezda in ga razdel, a ljudje mu tega niso verjeli.

To je mladega junaka razjezilo in še predno se je popolnoma razvila njegova moška moč, je sklenil, da bo splezal na vrh k orlovskemu gnezdu.

Bilo je v nedeljo predpoldne; nebo je bilo vedro in v zraku se je razlivala toplota prvih poletnih dni. V orlovskem gnezdu so se komaj izlegli prvi mladiči. Vsa vas se je bila zbrala pod pečino. Starejši so Lajfa odvračali, mlajši pa bodrili in navduševali. Mladenič pa je slišal samo svojo lastno željo in je z napeto pozornostjo čakal, kedar bo samica zapustila gnezdo. V bistrem trenutku je skočil urno kakor neverica čez skale in se obesil za veje nekega drevesa. To drevo je rastle iz razpokline in po tej razpoklini je začel plezati. Drobni kamenčki so se mu lomili pod nogami, predec in zemlja sta se valila čez breg, sicer pa je vladal popoln mir, samo reka je šumela v daljavi in se vsa razpenjena hrupno izlivala v neskončno vodo. Vedno bolj strumna je postajala pečina; dolgo je visel na eni roki, hoteč se z nogo upreti ob tla, a ničesar ni bilo pod njim. Mnogi gledalci, zlasti pa ženske, so se obračali proč in pravili, da bi Lajf ne delal takih smrtonesvarnih poskusov, če bi mu živeli stariši. Navsezadnje je vendarle našel nekaj trdega in se upiral zdaj z nogo, zdaj z roko, kar ga je zelo utrudilo, navzlic temu pa se je držal čvrsto.

Ljudje, ki so stali pod pečino, so bili tako tiho, da je drug drugemu slišal dihanje. Takrat se je dvignila mlada vi-

soka deklica, ki je osamljena sedela na kamnu in o kateri so pravili, da je bila že izza deških dni Lajfova ljubica. Ona je dvignila roke kvišku in zavpila: Lajf, Lajf, kaj delaš? Vsi navzoči so se obrnili proti nji; oče je stal poleg nje, a deklica ga ni poznala: »Stopi dol, Lajf,« je zavpila: »jaz te ljubim, a tam zgoraj ne boš dobil ničesar«. Izgledalo je, kakor da premišluje in se obotavlja, a čez par trenutkov je zopet plezal dalje. Njegove roke in noge so bile čvrste, a čez kratko časa pa so jele pešati, ker je vedno pogostejše počival. Kakor da je poslal Lajf svojega sla, se je bil odlomil majhen kamen in se skotalil navzdol, natočeno ono smer, kjer so stali ljudje. Nekateri niso mogli vzdržati in so zapustili gledišče. Samo deklica je stala na kamnu, lomila roke in strmela navzgor.

Lajf je zopet tipal z roko pred sabo, a v tem hipu je deklica videla, kako je roka popustila in ko se je hotel oprijeti z drugo, je odpovedala tudi ta. »Lajf,« je zavpila glasno, tako glasno, da se je odmev raznesel daleč čez brda. »Spušča se,« so zavpili vsi gledalci in izprožili roke v smer proti pečini, kakor da bi ga hoteli ujeti. Lajf se je res spuščal, vlekel za sabo pesek, kamenje, predec, spuščal se, spuščal stalno in vedno hitreje; ljudje so se obrnili, nekje zadaj je bilo čuti neko krhanje in drobljenje, kmalu na to pa je padlo nekaj težkega kakor veliki kos vlažne zemlje.

Ko so se spogumili in se strahoma ozrli okoli sebe, je ležal Lajf razbit in krvav, da ga ni bilo mogoče spoznati. Deklica je ležala nad kamnom; oče jo je vzel pod roko in na pol mrtvo peljal proti hiši.

Mladina, ki je Lajfa najbolj bodrila k temu smelemu poskusu, se ni drznila priskočiti k njemu in mu pomoči; nihče ga ni upal pogledati. Pristopiti so morali starejši in eden izmed njih je dejal: »To je bila neumnost, vendar pa —«, je pristavil in pogledal na pečino — »dobro je, če obstajajo na svetu stvari, ki so tako visoko, da se k njim ne morejo povzpeti vsi ljudje!« B. B.

V Rogaški Slatini.

Ko smo se vozili od Grobelnega proti Rogaški Slatini, so nekje za Pohorjem utonili deževni oblaki. Nebo se je zjasnilo in njegove modre vlasti so ležale nad hribovjem, ki se je pomikalo pred nami. Solnčni žarki so dorežljivo obsipavali dolino. Vlak je sopihal in hitel proti kraju, ki smo ga čakali z napeto radovednostjo. Lepa je ta dolina. Zelene travniki in gozdovi pozdravljajo popotnika od vseh strani in izmed drevja na gričih pokukavajo bele golobice; cerkve in zidanice. V Šmarju pri Jelšah nas je vzradostila aleja belo in rdeče cvetočih kestancij. Lepi kraj, tiha dolina, na bližnjem gričku romarska cerkev in cesta do nje zastražena od belih kapelic. Tako mična in vesela je vsa pot tja do Rogaške Slatine. Nobenega znamenja ne opaziš, da se voziš v kraj, ki slovi daleč po svetu. Šele ko vlak pridre v Slatino, se zaveš, da si stopil na nov svet, ki ga je v prijazni kotlini ustvarila človeška roka.

Izstopili smo in se podali v Slatino. Zdelo se mi je, da sem došel v daljino, tuje mesto. Krasno tlakovana pot, divna poslopja, drevoredi in nasadi, vse v medsebojnem skladu, vse izdelano po načrtu, vse harmonično lepo in duhovito zamišljeno. Taka je Rogaška Slatina, državno zdravilišče in letovišče.

Kdo se zaveda, kaj smo dobili ž njó? Videl sem sliko Rogaške Slatine izza

v 16. stoletju, a kraj sam je bil tem je prešla v last štajerske dežele. Njeni zdravilni vreli so bili znani že v šestnajst. stoletju, a kraj sam je bil neznan in ubog. Štajerska dežela ga je polagoma dvignila in napravila iz njega moderno zdravilišče. Polagoma so gradili palače in popravljali prirodno lepoto te doline, da je bila v skladu z arhitekturo poslopij, ki so jih spretni graditelji razvrstili na podnožju gričev in po dolini. Tako se je tekom enega stoletja Rogaška Slatina iz preproste kmečke neveste izpremenila v elegantno salonsko damo. Njen stil je aristokratski, njene forme uglačene, njena umetna lepota se naravno izliva v lepoto prirode. Danes je Rogaška Slatina kraj, ki zadovoljuje človeka z rafiniranimi potrebami; zadovoljuje ga materialno in čustveno. Zdravilišče in kopališče mu nudi ves komfort, sam kraj s svojo lepoto pa mu pomirja živce in naslaja njegovo notranjost s tisto slastjo, kakor hladna voda naslaja kopanja željno telo...

Pred divnim »zdraviliškim domom«, čigar portal spominja na staro grško Akropolo, podprt z marmornatimi stebri s korintsko glavico, se došle nehoti ustavi in reče: Kako je tu krasno! Oči se razležejo po neštetihtavojih in niansah te monumentalne palače nato pa počivajo na zeleni trati, prepričani z geometrično zasajenimi cvetličnimi grmi, sredi katerih šumlja noč in dan visoki vodoskok; ko so se napila te z umetniško roko vzgojene prirodne lepote, objamejo vso dolino, kolikor je moli iz košatih dreves, iz parkov in drevoredov, razvrščenih okoli in okoli.

Kako ogromno premoženje predstavlja to palače: hoteli, kopališča, zdraviliški domi, ki so razsuti po slatinski dolini! Že par korakov semintja po zdraviliškem domu ti nakopiči take številke, da se ob današnji valuti izgublja v neskončnosti... Zdraviliška dvorana je taka, da ji ni enake v nobenem našem mestu. Zavidali so jo razvajeni Zagrebčani. Že ta dvorana sega k težkim milijonom...

Zaigrala je godba. Njeni zvoki so prijetno odmevali v svežem, večernem ozračju. Gostje so se sprehajali po aleji in posedali okoli miz in klopi. — Zapadajoče sonce je zlatilo strehe. Zadišala je večerna kava, nekaj finega in sanjavega je ležalo v zraku in spominjalo na velika, daljna mesta, na čudovite gradove, na glasovita svetovna kopališča; zdelo se mi je, da sem daleč od domovine, daleč od njenih političnih bojov in umazanih strasti, ki ji polijejo po žilah. V tujem svetu ali kje na srečnem otoku Cythera.

Drugi dan — v nedeljo — smo si žurnalisti in zastopniki društev za tujski promet ogledovali zdraviliške in kopališke naprave. Vodil nas je zdraviliški ravnatelj g. dr. Šter, kateremu se je pridružil tudi kopališki zdravnik g. dr. Kalterer. Prvotno sem mislil, da mora biti zelo prijetna zavest, če je človek ravnatelj tako čednega zdravilišča. Kmalu sem se uveril, da je njegova naloga težka in odgovorna, tembolj, ker je lastnik — država. Država je v takih slučajih daleč zadaj za privatno inicijativo. Pri nas je sv. Birokracij zelo češčen svetnik, zato je tudi vodstvo državnega zdravilišča odvisno od birokratičnih muh. Čuditi se moramo g. ravnatelju dr. Šteru, da vzdržuje Rogaško Slatino na nesporni višini, tako da se ne da primerjati niti z onimi kopališči v naši državi, ki imajo to ugodnost, da lahko apelirajo na zasebno inicijativo. Država je pač posestnica zdravilišča, a sama ne prispeva niti pare. Če uprava hoče vzdržati sloves zdravilišča in nu-

dití gostom vse pogoje in udobnosti, ki jih zahteva tako podjetje, mora racionalno izrabiti vse dohodke in dobro pretuhitati vsako možnost novih dohodkov. Sedanjemu ravnatelju je to očitno uspelo; navzlic temu, da ni dobil od posestnice zdravilišča nobene podpore, je z razprodajo slatinske mineralne vode pokril vse stroške, ki jih prinaša priprava za sezono, in nabavil oziroma izpopolnil nekatere pri obratu potrebne stroje.

Ogledali smo si tzv. podzemsko čudo, 8 metrov pod zemljo ležečo klet, kjer se vidi, kako izvira iz zemlje plemenita in zdravilna slatinska voda. Trije vreli svetovnega imena kipe iz zemlje, gnani s čudovito močjo ogljikove kisline: »Tempele« (najstarejši) Styria (odkrit l. 1884.) in Donaški vrelci (izza l. 1918). Prvi vrelci daje ogromno množino mineralne vode, ki se razpošilja daleč po svetu. Tu di našim čitateljem so dobroznane lastnosti te mile, prijetne pijače, ki je na glasu kot ena najboljših mineralnih vod. Ostala dva vreleca producirata manjšo množino vode, a zato je ta voda medicinska in jo zdravniki priporočajo kot zdravilo proti kroničnemu katarju želodca in čreves, kot najboljši pripomoček proti dobri prebavi, jetrnim, ledvičnim in sladkornim boleznim. Osobito slaven je donaški vrelci, ki ima povrh tega še posebno sovraštvo do kamnov in peska v mehurju. To mineralno vodo nude zdravniške inšlužbenke gostom kar ob vrelih, ki so seveda, tehnično najboljšje urejeni, kajti tu pride do veljave njena prava zdravilna moč tu v nji emanirajo radijske aktivitete, ki so čudovit sovražnik raznih človeških bolezni. Po svojih alkalično-sulfatičnih kislinah prekaša slatinska voda celo glasovito vodo v Karlovih varih, Francovih in Marijinih laznih.

Zanimiva je tudi nalivalnica vode, kjer se voda naliva v steklenice in odpravlja za pošiljatev. Poslopju nalivalnice je prizidana krasna pravoslavna kapelica, ki bo še v tej sezoni gotova in slovesno blagoslovljena. — Kopališča so opremljena z vsem potrebnim. Navzoči šef zdravstvenega odseka v Zagrebu g. dr. Wunderl se je laskavo izrazil o njeni uredbi, hkrati pa izrazil željo, da bi se našli privatni interesi, ki bi omogočili zdravilišču nabavo nekaterih aparatov, zlasti Röntgenovih žarkov itd.

Kaj pa je draginja v Slatini? Prepričali smo se, da cene po hotelih in celo v zdraviliškem domu, ki nudi vse udobnosti evropskega restavracije, niso nič višje kakor n. pr. v Mariboru; prepričali smo se tudi, da je zdravilišče aprovizirano z vsem, kar si požela gostje. Razen številnih državnih hotelov skrbe za goste zasebni hoteli, karvarne in gostilne.

Po kosilu smo se napotili v okolico. Deset minut od Slatine, na vinorodnem, solnčenem gričku leži moderna, v švicarskem stilu zgrajena restavracija in kavarna »Bellevue«. Od tu vidiš in spoznaš ves čar slatinske okolice; tu razumeš, zakaj je njeno podnebje zdravejše in ugodnejše nego drugod, zakaj ti bivanje v tem blagoslovljenem kraju ozdravi telo in duha. Kako ponosno se dviga na vzhodni strani stožčasta Donačka gora! Marsikdo izmed nas jo je že videl od druge strani, iz daljave, a nikdar in nikjer mu ni toliko imponirala, kakor tu na slatinskih gričih. Visoko vzravnana se dviga nad valovjem štajerskih in zagorskih bregov, razgovarjajoč se s sosednimi vrhovi Ivančice, Kalnika, Kuna gore in drugimi veljaki lepega Hrvatskega Zagorja.

Zadivljeno smo zrlili, kako mirno in harmonično prehaja slovenska zemlja v hrvatsko in kako neprirodna, da, smešna je meja, ki jo je delala Sotla. Na celi poti, pa tukaj na gričku z odvrtnim razgledom proti Hrvatskemu Zagorju, sem se razgovarjal z odličnimi zagrebškimi znanci o mučnem sporu, ki se je razvil v glavah našega prebivalstva to in onstran Sotle, to in onstran Drine, o hrvaško-srbskem sporu in o jugoslovenstvu. Raznim strankam so pripadali, a v zvezi tem nisem slišal niti ene besede, ki bi zvenela proti jugoslovenski ideji tako ostro, kakor to tako čisto čitamo v zagrebških listih. Ni res, da obstoja med nami nacionalni spor; razhajamo se le v političnih nazirih, grešimo v administraciji in v taktiki, obdajamo se s trmo in se delamo nepristopne, dasiravno bi najraje drug drugega objeli kakor bratje, ki so se srečali po dolgih in težkih letih. Ves problem je zavozljan v naših strankarskih voditeljih — oni na vladi in teh v opoziciji — in samo od njih je v današnjih razmerah odvisno, kedaj se bodo bratsko sporazumeli in začeli živeti ono življenje, ki nam ga je usoda prisodila.

Pravo, nepotvorjeno, odkrito in pravično jugoslovenstvo so povdarjali gospodje iz Zagreba tudi na banketu in pri večerji. Lepota Rogaške Slatine, ležeče na meji med hrvaško in sloven, preteklostjo, bodi simbol nove, solnčne jugoslovenske bodočnosti! Donačka gora, na kateri so nekoč naši pradedi zažigali darove bogu solnce, naj bo znamenita vez našega edinstva!

Veselili smo se, da je Rogaška Slatina, ta biser slovenske Arkadije, naša t. j. srbska, hrvaška in slovenska — jugoslovenska. Tu je najlepše shajališče naše elite, tu je mesto, kjer lahko otope nasprotja in marsikatero nesporazumljenje izpise v luči bratske ljubezni in politične uvidevnosti.

Prva potreba, da se zasigura Rogaški Slatini nadaljni razvoj je: Odpraviti je prometni anahronizem izza prejšnjih časov t. j. 12 kilometrov loči rogaško železnico od krapinske železnice. Če zvežemo obe progi — in kaj je 12 kilometrov? — dobi Zagreb, gospodarsko trgovsko središče naše države, najlepše zveze z Rogaško Slatino. Tako bi Rogaška Slatina postala priljubljeno izletišče Zagrebčanov in njen pomen bi s tem zelo narasel. Danes morajo Zagrebčani potovati čez Zidani most in Grobelno; ovinek, ki nikakor ni prijeten in simpatičen. Zato je treba, da vsa naša javnost podpre upravičeno zahtevo, da se zgradi železnica Krapina—Rogatec.

Z Rogaško Slatino smo dobili v posest pravi biser, dobili smo zdravilišče, ki se lahko primerja s svetovnimi nemškimi in češkimi kopališči.

Agrarna reforma s finančnega vidika.

Problem, ki se je z našo politično svobodo v državnopravnem smislu pojavil v narodu z elementarno silo in zahteval, da se odstranijo poslednji ostanki fevdalizma in da bodi narod svoboden in neodvisen tudi v gospodarskem oziru, je problem agrarne reforme.

Ne bomo se pečali na tem mestu z vprašanjem, kdo in kaj spada danes pod določbo agrarne reforme. Tudi ne bomo razmotrivali drugega vprašanja, kedaj in komu vse na korist se izvede. Bodi samo mimogrede omenjeno, da vse delo, ki se še prinaša v Sloveniji v tem pogledu izvršilo, samo pripravlja pravo izvršitev, ki šele pride. Menda tudi ni potreba še posebej povdarjati, da prihaja slovenska kot gorati predel Jugoslavije v problemu agrarne reforme med zadnjimi pokrajinami v poštveh. Težišče je v Bački, Banatu, Vojvodini in Sremu, kjer so neizmerna, bogata žitna polja. Pri nas v Sloveniji prihajajo predvsem v poštveh gozdni kompleksi, druge poljedelske kulture v prav neznatni meri. Celotni gozdni kompleks, ki bi ga država razlastilnim potom v agrarni reformi sploh lahko pridobila, znaša v Sloveniji okrog 150.000 ha.

Ne vemo, koliko tega kompleksa bo država konečno dejansko odvezala dosedanjim veleposestvom. Navajamo ta primer samo za vzgled, da se na njem lahko pečamo z vprašanjem, ki

je dosedaj vsaj za našo širšo javnost popolnoma neobdelano polje in ki bo gotovo zanimalo, z vprašanjem, kakšno odškodnino bo plačala država dosedanjim lastnikom veleposestev za odvzeto zemljo. Z drugimi besedami, koliko bo stalo, ako se izvede agrarna reforma, kdaj naj se plača odškodnina in ali je agrarna reforma vočigled ogromni odškodninski svoti pri naših začasno neurejenih finančnogospodarskih razmerah v državi sploh izvedljiva.

Da se agrarna reforma izvede in potem nje odvzame dosedanjim lastnikom veleposestev zemlja, ki je imajo preveč in dodeli onim kmetiskim masam, ki je nimajo nič ali manj, kakor bi jo lahko obdelovali, samo proti pravični odškodnini, je določil že kraljev manifest na narodu po izvršenem ujednjenju dne 6. jan. 1919, ki je obenem napovedal narodu, da pride agrarna reforma. To načelo si je usvojila tudi Vidovdanska ustava. Drugače tudi biti ne more v urejeni državi, kjer sloni ves družabni red na priznanju privatne lastnine.

Pristopimo sedaj k vprašanju, v čem obstoji pravična odškodnina za razlastičeno zemljo. Najlažje in najnazorneje rešimo to vprašanje, če vzamemo za podlago in primer gozdni kompleks.

Izkustvo uči, da priraste na 1 ha gozdnega sveta srednje bonitete ob trajnem gospodarstvu letno 4–6 m3 lesa. Vzemimo tedaj za letni prirastek srednje mero 5 m3 za 1 ha. En m3 lesa na panju (na rastočem) stane pri sedanjih draginskih razmerah v gozdu s srednjegodne lego glede spravila približno 300 K. Letni prirastek in letni donos 1 ha gozda srednje bonitete in srednjegodne lege je tedaj podan z zneskom 1.500 K. Staro narodno-gospodarsko načelo je, da nosi zemlja, (takozvana zemljiška renta) 2–4% vanjo investiranega kapitala. 1 ha takega gozda predstavlja potemtakem, množič letni dohod 5 m3, ob današnjih draginskih razmerah vrednost 37.500 K. Ta znesek predstavlja ob sedanjih draginskih razmerah pravično odškodnino za 1 ha razlastičenega gozda srednje lege in kvalitete. V Sloveniji imamo 150.000 ha gozdnega kompleksa, ki prihaja za razlastitev potom agrarne reforme v poštveh. Ako pomnožimo vrednost (odškodnino) za 1 ha 37.500 K z gorenjo površinsko svoto 150.000, nam rezultat kaže, da bi trebalo nič manj kakor 5 milijard 625 milijonov kron odškodnine samo za razmeroma majhno ploskev po 150.000 ha gozdov, ne všteti druge poljedelske kulture. To samo v Sloveniji, ki prihaja vsled svoje gorate lege za agrarno reformo le malo v poštveh. Ako v predstojenju navedene računске metode in podlago uprimerimo na ostale pokrajine Bačke, Banata, Slovenije s Sremom in Vojvodino, kjer je težišče vsega problema, pridemo do tako ogromnih števil, da na prvi vid nobena država s še tako urejenim državnim gospodarstvom takega problema zbog finančne neizvedljivosti rešiti ne more.

Tudi ta stvar, od katere smo toliko upali in pričakovali za narod, je torej pokopana, bo resignirano pristavil ta: drugi si bo zadovoljno oddahnil, češ: »No, hvala bogu, da so pričeli ljudje uvidevati, da iz cele stvari nič biti ne more in da ostane vse lepo pri starosti.«

Počakajta, prijatelja, poslušajta do konca, morda se srečamo kje na srednji poti, da bedeta oba zadovoljna.

Odškodnina za odvzeto ozemlje v agrarni reformi naj se določi že na tej ali oni podlagi, bo tako ogromna, da nje plačila sedanja generacija sama ne zmore. Treba jo bo porazdeliti na dva ali več rodov. To je tudi pravično, saj bodo šele zanamci uživali nje pravne sadove. Razdeljeno na 70 ali 80 let pa se da še tako veliko breme polagoma odplačati. Pri tako dolgoročnem odplačevanju pa moramo ves račun odškodnine postaviti na čisto drugo podlago.

V 10 ali 15 letih bo naša državna hiša, upajmo, dograjena, naša zemlja bo do takrat 10–15 krat rodila in ob naravnem bogastvu, ki je v zemlji, bo po vsem pričakovanju naša sedaj še slaba valuta dosegla vsaj približno predvojno plačilno moč. Ob tem predpogoju ne bo nikake krivice, če vzamemo pri določitvi odškodnine za pod-

lago predvojne cene, ko je 1 m3 lesa stal na panju 8–10 K. Na tej podlagi bo znašala odškodnina za en ha gozda K 1250 in za kompleks ha 150.000, ki prihajajo v Sloveniji v poštveh za razlastitev potom agrarne reforme, kron 187.500.000.

To pa je že tako krščanska številka, da se da o nji govoriti. Ker se bo odplačevanje odškodnine vršilo v 70–80 letni amortizaciji, bodo veleposestniki vsi glavnice dobili v valuti, ki bo polnovredna s predvojnimi plačilnim sredstvom, ker bodo prvih 10–15 let šle amortizacijske anuitete skoro izključno na plačilo obresti in le z neznatnim delom na račun glavnice. Le obresti od te glavnice bodo prejemali sprva v slabši valuti. Te prejemajo tudi sedaj v enaki slabši valuti od svojih naloženih kapitalov. Rešitev odškodninskega problema agrarne reforme v tem smislu mislimo, ne bi bila krivična in je sprejemljiva za veleposestnike.

Razlika med dolžno odškodnino in med dnevnimi cenami, ki jih bo odvzeta zemlja ob umnem gospodarstvu v prvih 10–15 letih donesla, daje možnost, ki napravlja to veliko breme tudi s finančnega stališča za izpeljivo.

Zemljič Maks.

Nemi grehi.

(Skica iz kmetiskega življenja).

Pred leti sem priromal v neko tujo krmo na Ptujskem polju. Pred njo so nekaj minut poprej postavili vaški fantje nebotičen in od deklet razkošno odičen mlaj.

Dekleta pa so tudi bogato ovenčala vse prostore skromne gostilne. Posebno druga soba, ki je služila za plesišče, je nudila pestro zbirko vsega cvetja nebeške lepote pomladi.

V gostilni je vladalo izrazito kmetisko življenje. V prvi sobi so sedeli v živahnem razgovoru možje in žene, starčki in starke, v drugi, prostornejši, pa se je vrtela v divjem plesu vsa selska mladina.

S svojega sedeža v prvi sobi sem prežl cel plesišče.

Kar na prvi hip sem se zamaknil v neko plesalko. Zanimala me je namreč njena resnično nenavadna, večnolepa ženska lepota. Dozdevalo se mi je, da gledam živo Ticianovo »Floro«.

Ker pa je bila krasotica povrh še edina hčerka na mernike bogatega kmeta, vrtel se je ves vaški naraščaj krog nje. Vsak fant bi rad plesal z njo, le za njo ni bilo nobenega počitka. Kratko: krasna zarja ljubezni polne bodoče slovenske mamice je bila kraljica plesišča.

Po večernem vrvenju in drvenju pa se je med plesom iztrgala svojim oboževalcem. Lahno je prišla v prvo sobo, boječe priselila k moji mizi ter si naročila vrček ledenomrzlega piva. Gostilničar je prinesel in dekle je hotelo izpiti naročeno pijačo. V tem hipu pa sem ji rekel: »Ohladite se poprej, pivo vam lahko škoduje.«

Do skrajnosti razgreta lepota me je debelo pogledala in se navidezno podvrgla mojemu nasvetu. Ko sem se pa trenutno obrnil od nje k miznemu sosedu, izpila je usodno pijačo in zbežala na cesto.

Ko sem to noč doma zaspal, ponesel me je hudobni nočni škraf, ki poljubno pretvarja naše dušne predstave in s tem kalil bednemu zemljanu zaželeni počitek, nazaj v poprej imenovano krmo. S svojo vsegamočnostjo me je postavil na staro mesto in mi s tem dovolil pregled čez celo plesišče.

Pa kajna izprememba! Jasne, pomladne solnčne žarke je zastopala pojemajoča svetilka, vse nežno cvetje in zelenje je bilo v črno, godba zateglotla, plesalci izpiti, blede in nemi, ozračje neznošno.

Ker so vsi moji prejšnji mizni sosedi trdno spali, postalo mi je tesno pri srcu. Ko sem pa površ še zapazil, da mi je počrnelo v kupici tudi vino, zavladal je v moji duši nepopisen nemir. Tega mi je pa še od sekunde do sekunde višal temeljni čuk, ki je na visokem mlaju neprestano skovikal: »spiš, spiš, spiš.«

V tej grozni situaciji pa je zopet zaživela svetilka in razlila svoje žarke po čudnem plesišču.

Tedaj sem šele zapazil novega plesalca. Bil je nenavadno velik, ogrnjen

s črnim plaščem in je plesal s kraljico plesišča.

Stopil sem bliže. Groza! Krasotica je plesala s kostnjakom, s pravo smrtno, o kateri mi je pripovedovala pokojna babica toliko strašnih pripovedk.

S koščenimi rokami se je oklepala lepote, ki je naslanjala svojo blede glavo na njegove prsi, gigantično stopal v zateglih akordih, škripale so mu kosti v sklepih, spodnja čeljust pa mu je neprestano sekala ob zgornjo.

Hipno so umolknil razglašeni instrumenti, kostnjak je vzel z bližnje mize čašo piva ter jej hotel liti v usta dremajoči plesalki.

Skočil sem k njima. Z zadnjimi svojimi silami sem hotel preprečiti to dejanje. A iz očesnih duplin plesalca je zažarel ogenj, iz njegovih ust pa je zavonjal mrtvaški duh. Jaz sem padel — in se zbudil...

Moje že tedaj bolno srce je delalo z 9. konjskimi silami, na čelu pa je stala ledena rosa strahu.

Čez nekaj mesecev sem prišel v poznem mraku zopet v isto gostilno. V prvi sobi je brlela neznatna lučica, postarani krčmar pa je cumal pri peči. Nehote sem se spomnil čudnih, sanj. Pogledal sem v temno drugo sobo, na tedanje plesišče ter po dolgem molku vprašal po izredno lepi plesalki. »V grobu je« — se je odrezal nesočutno starec in pristavil: »Tretji dan po onem plesu je zbolela, hiral, nekaj tednov in po izjavi g. zdravnika N. iz Ptuja umrla na jetiki.«

Zazeblo me je! Na dušo mi je legla globoka žalost. Pogledal sem še enkrat v ono temno sobo, pustil plačano vino na mizi ter odšel. Imel sem dovolj!

Na ta doživljaj me je spomnila g. prof. Čotiča slika. Raditega sem ga zapisal za človekoljubne ideje PTL v Mariboru.

J. Z.

Kako sem hodil v Limbuš.

(Nedeljska zgodba.)

Domenili so se štirje, da pojdejo v nedeljo popoldne na izprehod, to se pravi: peti sem bil jaz, pa nisem prišel do besede. Dva sta bila za Limbuš, druga dva za Sv. Vrbanu, jaz sem bil tudi za Vrbanu, toda eden je bil terorist ter je izjavil, da gre na vsah način v Limbuš in sicer z vlakom, ker je »preslab v nogah«. In tako je zmaga manjšina. Dostavil je še, da se hoče tudi z vlakom vrniti. Najbrže se je zbal, da ga bodo nazaj grede noge še slabše nosile. Pot v Limbuš je namreč lepa široka cesta, nazaj grede pa se spremeni in dobi vse polno ovinkov in na vsakem nepotrebnem kraju je kup grušča ali jarek ali ogal hiše.

Prišla je nedelja in zbrali smo se štirje na Grajskem trgu ob pol dveh po kosilu. Na frančiškanski cerkvi je bila tisti dan ura za 7 minut prekasna, kar je bilo ravno prav malemu debeluharju, ki bi bil drugače prišel prepozno. On še ni bil nikoli v Limbušu, zato je glasoval zanj. S seboj je prinesel specialno karto ter vedno primetjal teren, če prav gremo. Rekli smo mu zaradi tega specialist. Drugi je bil sitnež, hotel je več vedeti kakor vse specialne karte. Rekli smo mu zofist. Po Mariboru je hodil spomladi in poleti kakor mnogi drugi brez glave, to se pravi razoglav, brez klobuka. Tretji je bil pol lovca, pol turista. Pri loveh je spadal v tisto skupino, ki se drže prvotnega pomena besede lovec, da samo love in nič ne vjamejo in nič ne ustrelje, k večjemu, da prinese domov kako opico. Klicali smo ga turista. Bil je dolg in suh, ni čuda, da je lahko hodil po hribih. Tako, sedaj sem pa bralcem predstavil vso družbo. Samo nase sem pozabil. Hotel sem biti humorist, pa mi tedaj priimka niso priznali, češ da niti obraza nimam primerne za to.

Turist je torej krenil v Grajskega trga v Slovensko ulico in mi za njim, potem po Samostanski ulici na Vrbanovo cesto. Tu je specialist razvil svojo specialko in je ugotovil, da ne gremo prav. Limbuš je na drugi strani Drave. Zahteval je, da se vrnemo na most. Temu pa smo ostali trije odločno ugovarjali, češ da več potov vodi v Limbuš, da nečemo iti po veliki prašni cesti, da se lahko v čolnu popeljemo čez Dravo in da sploh nimamo navade hoditi nazaj. Gremo torej na-

prej po drevoredu Vrbanove ceste in potem navzdol in pridemo do prve gostilne v Rošbahu (Vodnik). Poleg ob razpotju je križ. Specijalist je določil, da je ta križ tudi v karti, da gostilne ni v karti, da pa je tam zaznamovana opekarna, katera pa leži na levi strani ceste. »Pa naj se človek spozna, če hodi po karti,« se je razjezil. Zofist pa je hitro pripomnil: »zakaj pa hodiš po karti? Hodi po poti!«

Pri križu se odcepi na desno lepa pot po dunajskem jarku, tako nam začne razlagati turist, in potem navzgor na hrbet do točke 439 m, kjer je bila včasih nekaka gostilna ali švicarija nekega Wolfzetta, od tod se je prišlo na desno na vrh sosedne, vsporedne dolinice v Počehovo in v Maribor. Ta lep izprehod je postal neznan, odkar se v švicariji ne dobi več kave, mleka in masla.

Mi pa smo krenili na levo do drugega razpotja. Do sem je iz mesta pol ure. Na levo gre cesta čez mostič navzgor v Kamnico (10 minut), na desno pa kaže tablica k Sv. Vrbanu. Specijalist in zofist sta se ravno pričkala, zakaj je v karti zapisano pri Kamnici nemško ime Gams in v oklepaju Sanka in tako je specijalist prezrl, da smo zavili na desno proti Sv. Vrbanu in ne k Limbušu. Od tod gre zaznamovana pot ob potoku Rošbah čez mostič in potem do drugega mostiča. Tu smo cesto zapustili in krenili čez brvico po stezi mimo velikega hrasta (z rdečim znamenjem) in ob vrsti jablan do prve hiše ob cesti, ki pride od leve od Kamnice in gre na Spod. Kungoto ob Pesnici. Ko pridemo na vrh klanca te ceste, zavijemo na levo po kolovozu navzgor ob robu gozda in mimo par hiš (pri Rapocu) in vinogradov na planotico, kjer se odpre prav lep razgled na Pesniško dolino in okrožje St. Gorice. Pot zavije v lep gozd, ki ima jeseni polno dobrega kostanja, mimo dveh hiš in na prosto med sadovnjakom. Na desni vidimo zopet cerkev Sv. Vrbana, do katere pridemo sedaj brez vsake markacije. V petih minutah se dvignemo na hrbet, ki prihaja od leve od Kamnice k Sv. Vrbanu. Potem še četrto ure po ravnem in na vrhu smo. Specijalistu skrajša sicer ni bilo všeč, da smo prišli sem, ker je hotel po karti v Limbuš, toda prekrasen razgled s Sv. Vrbana (595 m višine) ga je kmalu potolažil. Turist je pogledal na uro in ugotovil, da smo rabili ravno eno uro in pol iz mesta. On sam je že prišel v 1¼ ure, seveda ko ima take dolgo noge enajstne. Za počasne hodce se računur dve uri.

Pot je jako lepa, nikjer strma, v mehkelem vremenu na par krajih premehek, in poplaha človeku na vrhu s prelepim razgledom, kakoršnega ni v celi okolici Maribora. Vrh je za 321 m višji od Maribora. Pod njim je globoka preseka ali razpoka v Rošbahu, ki deli pogorje Kozjaka na zahodu in Slov. Gorice na vzhodu, ki so za 200 m nižje od Vrbana. Vse Slov. Gorice leže pred nami, kakor valovito morje. V tem obdobju nas prekine specijalist, da pride beseda Rošbah najbrže od te razpoke. Zofist mu oporeka in omenja Rož na Koroškem, turist pa pravi, da je vse to samo ugibanje, ker je razpoka že prej bila tu, predno se je kak Slovenec ali Nemec tod naselil.

Ob Pesniški dolini vidimo Spod. Kungoto, Sv. Marjeto, Sv. Lenart, Sv. Trojico, bolj na desno Sv. Barbara in še druge svetnike, pa tudi posvetnjake n. pr. grad Vurberg in mesto Ptuj in skoraj celo Ptujsko polje. Na jugu je mogočno Pohorje in na levi v daljavi Donačka ali Rogaška gora. Na zahodu nas pozdravlja na višini vas Sv. Križ (eno uro daleč) in za njim Zavčarjev vrh (914 m), kadar je čist zrak, se vidi na severozahodu visoka snežena Golica (Koralpe) in severovzhodno nad Gradcem gora Schöckel.

Poleg cerkve je prostorna gostilna (Hauptman), ki ima poleg tudi dober sadni most, torej za družinske izlete kakor nalašč. Za cerkvijo je pokopališče in zadaj triangulacija. Sestopov s Sv. Vrbana je več. Na vzhodnem robu (pod gostilno) ob vrsti hišic v dolino do kapel in po cesti na desno v Rošbah, ali na levo proti Spod. Kungoti in čez Lajtersperk v mesto, ali pa od kapelice po robu navzgor in mimo švicarije v Počehovo.

Naša družba je odšla mimo triangulacije na zahodno stran po holmcu na levo do gozdiča, potem ob gozdu

(na levi je začetek globoke Kamniške grape) mimo par hiš (Vabič) po ovinku na levo na veliko razpotje pri križu (table in kašipoti). Specijalist je razgrnil karto in takoj določil, da tega križa ni v karti, moral bi biti pod točko 463 m. Na levo kaže zaznamovana pot v Kamniško grapo ter je lepa in senčna, ob dolgotrajnem dežju pa ni priporočljiva. Na desno kaže roka proti Sv. Križu in nk Sv. Duhu na Ostrem Vrbu. Na zahod gre kolovoz na Bresteni. Li jo udarimo po tej poti malo navzgor do dveh hiš, potem na levo mimo sadnega drevja in v gozdič do majhne hišice (na desno za njo je še ena večja). Pred prvo hišico gre kolovoz na levo v jarek, ki ima karakteristično ime v karti in vodi v Kamniško grapo. Naša pot gre na desno nekoliko navzgor in doli v gozdič, kjer se pride zopet do križa na razpotju. »Te grapa križa tudi ni v karti,« se jezi specijalist. Zofist pa pripomni: »Le potrpi, saj v tvoji glavi tudi ni vsega, kar bi moralo notri biti.« Turist pa vzkligne: »To pot bo treba markirati, po teh grmih so gotovi kakaj zajci in v dolini kake postrvice«. Jaz pa sem si na tistem mislil, bog ve, kako ga bomo še danes markirali po Limbušu, pa sem se motil.

Od križa zavije ena pot na desno po hrbtu, na levo gre druga pot, ki je videti krajšnica. Ko so drugi še ugibali, kam naj gredo, sem že zavil na levo in tudi drugi pridejo kmalu za mano in mi grozijo, da me nabijejo, če jih speljem v kako močvirje. Pri prihodnji hišici gre na levo pot v velikem loku ob celi vrsti vinskih hramov, jaz pa zavijem na desno navzdol skozi gozd in tako pridemo v senčnati jarek, ki pa ni videti vedne suh, zato sem se že bal, da začno leteti name batine. Kmalu pridemo do malega mlina, ki ga ni v karti, tudi kolovoza ni notri, samo jarek je zaznamovan, potem še par hiš in zopet križ. S pomočjo specijalista smo ta križ vendar našli na karti. Potem še deset minut mimo opuščenega kamnoloma in že smo v vasi Brestenica. Od Sv. Vrbana smo rabili eno uro in pol. Zofist mi je začel očitati, zakaj nismo šli po drugi lepi poti po desnem robu, kjer je gotovo vedno suha pot. Obljubil je, da bo tisto markiral.

Iz Brestenice smo se pod Felberjevo gostilno dali prepeljati v čolnu na južno stran Drave. Specijalist je bil namreč spoznal po karti, da je na drugi strani Limbuš in se je razveselil, ker bomo vse eno prišli takorekoč okoli života tje.

Na čolnu se je pa naenkrat razvila debata, kaj da se giblje ali čoln ali voda. Gibalo se je seveda oboje. Specijalist je bil za vodo, sofist pa za čoln, ker drugače ne pridemo na drugo stran. In se je važno oglašal turist, ki je bil svojčas v časopisih nekaj bral v Einsteini teoriji relativnosti in je trdil, da je vse eno, kako si to mislimo, samo da nam v Limbušu Pekrčan ne odide. Ker pa specijalistu ta nova teorija ni bila prav jasna, ga je začel turist poučevati, da je n. pr. vse eno, ali se sonce suče okrog zemlje, ali pa zemlja okrog sonca; da je vse eno, ali si mislim da ustreljeni divji petelin pa de na tla, ali pa da se je v tistem hipu cela zemlja premaknila navzgor in prišla k njemu, vse je relativno, nič absolutnega. In zdelo se je, da je specijalist začel umevati to razlago, ker je začel pripovedovati, kako se mu je nekoč godilo v vlakcu. Sedel je v kupeju z nekim tujim človekom, med vožnjo je zaspal in ko se je prebudil, ni bilo ne sopotnika, ne njegove denarnice. Dotični tujec je bil gotovo relativist, ker si je najbrže mislil, da je vse eno, kdo naj bo relativno bogatejši, ali imam jaz 5000 Din, in on dva tisoč, ali pa narobe, to je vseeno, vsota ostane ista, vsak si razlaga dogodke tako, kakor se njemu prav zdi.

V tem živahnem razgovoru, ko nismo prav vedeli, kdo se norčuje iz drugega, niti nismo opazili, da smo šli čez Limbuš mimo treh gostiln in prišli čez most. Ker se pa principijelno nismo smeli vrniti, smo jo krenili na desno v Pekre. Odslej smo pa previdno in relativno molčali, da ne bi še Peker preleteli. Tam smo se ustavili pri Zorku ter se nekoliko pokrepčali.

Drugi dan nas je peti izletnik terorist obdelaval, da ne držimo besede, ker nas je čakal v Limbušu pri Robiču

in sicer en čas pri Julčku, en čas pri Srečku, da se je pošteno nasrkal sladkega Pekrčana, pozneje pa je zvedel, da je tisto vino zrastle pri Svečini ob avstrijski meji 13 km od Peka v zračni črti. Obljuboval je, da se koj drugi dan vpiše v protialkoholno in protituberkulozno ligo. Mi pa smo mu odgovorili: »Ko bi ti z nami hodil, bi ti ne bilo treba nobene lige.« On pa je v tem hipu že pozabil na svojo obljubo in svojo jezo ter je vprašal: »Kdaj gremo zopet v Limbuš?«

—————

Ivan Bizjak, Celje:

Obrtništvo in oblastne skupščine.

Oblastne skupščine bodo imele velike gospodarske naloge, imele pa tudi velik vpliv na centralno vladno. Treba bo, da se obrtništvo zainteresira za nje. Predstavljam si oblastno skupščino kakor nekdanji deželni zbor. Šolstvo bo tu nedvomno prišlo znatno v poštev. Kar nas obrtnike najbolj zanima, je ljudska in obrtno-nadaljevalna šola. Slednje bo treba pospeševati kar največ mogoče. V naši mariborski oblasti imamo pretežno večino obrtnega naraščanja, ki obrtnih šol sploh ne pozna. Kakšen je tak obrtni naraščaj, si lahko vsakdo predstavlja. — Učenec obiskuje kje na deželi dvorazredno ljudsko šolo, ko pride v uk, zna komaj za silo pisati in računati. Kako naj tak učenec ali učenka postane izobražen mojster ali mojsterinja? To je popolnoma nemogoče. Kdor ne zna kalkulirati, pa naj bo še tako izzurjen v svoji obrti, ostal bo vedno orožje družega, ki to razume. Imamo ogromno število takih mojstrov, ki se morajo iz navedenih vzrokov prodati kakemu čifutu, ki vleče iz njih največjo korist. Različni trgovci si ustanove obrtne brate s takimi mojstri, ki nazadnje obrti sami ogromno škodujejo.

Tudi višjo obrtno šolo bo treba ustanoviti v naši oblasti, slično ljubljanski.

Vajeniški domovi bodo se morali ustanoviti v vseh večjih centrih. Kako velikega pomena so vajeniški domovi, naj navedem s sedeže: Vajeniške domove si predstavljam kakor dijaške domove, v njih bi bili vajenci v prvi vrsti pod strogim nadzorstvom, in drugi vrsti bi imeli priložnost intenzivne izobrazbe v vseh v obrt spadajočih predmetih. Poleg bi se pa tudi lahko izobrazili v godbi, petju, telovadbi itd. Takim učencem bi postali visoko nadobraženi in delavni, imeli bi veselje do napredka, ker bi se jim to že v mladih letih vcepilo.

Danes pa so učenci in učenke v svojem prostem času izpostavljeni po večini najhujšemu pohujševanju, so predmet sejanja delamrznje in bolševizma. Naravnost čuditi se mora danes človek, da se še najdejo ljudje, ki postanejo v pravem pomenu besede mojstri. Spomnim se svoje učne dobe v malem kranjskem mestecu. Ako je šel učenec po ulici in srečal mojstra ali pomočnika, vzdignil je klobuk in ga spoštljivo pozdravil. Gorje mu, ako bi bil to opustil, bil bi že na ulici, gotovo pa v delavnici občutno kaznovan. Da bi učenec cigarete kadil, gorje mu, saj jih tudi ni dobil, ako bi jih hotel kupiti. Danes se učenec ne boji kaditi javno na ulici, niti pred lastnim mojstrom, še manj pred pomočnikom ali učiteljem. Da, on gre celo z dekletom v gostilno in se ga dobro nasrka in gostilničar mu še »nobeč« postreže. Ali se pod takimi pogoji more učenec redno v svojo obrt zamisliti in je izučiti? — Gotovo ne!

Kakor ne morem soglašati z mojstri, ki izrabljajo svoje učence za vse drugo, samo ne v obrti, tako moram obojati one pomočnike, ki namesto da učenca vzgajajo moralčno in strokovno, ga hujskajo proti učnemu mojstru, in ga vzgajajo na odpor. Vodi jo ga v socialistična društva in ga po njih programu vzgajajo za nezadovoljneža, namesto za dobrega strokovnjaka.

Iz navedenih razlogov je nujna potreba, da odtegnemo obrtni naraščaj pokvarjenosti in ga dovedemo do intenzivne izobrazbe. In to naloge naj prevzamejo vajeniški domovi, katerih ustanavljanje bo morala oblastna skupščina pospešiti. Veliko pažnjo bo morala oblastna skupščina posvečati bolnišnicam, ki jih bo treba razširiti in

dernizirati, obrtništvo je tu nedvomno jako zainteresirano.

Misliti bo treba tudi na ustanovitev obrtniških bolniških blagajn. Ob času, ko se bolniško zavarovanje raztegne na vse panoge delavstva, naj še nadalje puščamo obrtništvo nezavarovano proti boleznem in nezgodam? Ali naj obrtnik brez pomoči kje za plotom umira, če ga zagrabi bolezen? Mislim, da ravno v tem vprašanju je od pomoč nujno potrebna.

Tudi dosedanje delavske bolniške blagajne potrebujejo nujne remedure. Uvesti je treba osrednje urade v Mariboru, Celju in Ptuj. Vrniti se nam mora tudi kapital, ki je šel iz naše oblasti v Ljubljano, da so se tam bivši mogotci delili med seboj in gradili povrh še palače, ki bodo za nas brez pomena. Gospodarstvo bolniške blagajne v Ljubljani je bilo kakor gospodarstvo pijanca, ki zavrže, česar ne zapije. — Razmetati za neupravičene stvari pol milijona, za medicamente pa (po poročilu šefzdravnika), dati le pol milijona za celo Slovenijo v enem letu, to je škandal, o katerem bomo še na drugem mestu poročali. To ostane neizbrisen madež na socialdemokratskih mogoteh. Upam, da si bodo v bodoče delavci in obrtniki dobro premislili, komu puste še v rokah vajeti v tem zavodu, ki nas tako občutno obremenjuje.

Pomoč bo treba doseči, obrtnikom, ki pokažejo zmožnost za razvoj, z brezobrestnim kreditom. Tako bi se bila razvijala domača obrt, ki je za našo državo tako velike važnosti. Ako bi si naši obrtniki mogli nabaviti potrebnih strojev, bili bi na višku konkurenčne zmožnosti.

Podpreti obrtništvo in varovati njegove interese v navedenih ter še v mnogih drugih vprašanjih, v to je nedvomno poklicana demok. stranka, po svojem programu stranka obrtnika, kmeta in drugih pridobitnih slojev. Obrtništvo samo pa bode imelo dolžnost demokratsko stranko podpreti in ji zagurati moč in možnost, da bi mogla svoj program uveljaviti.

A. P. Čehov:

Iz dnevnika pomožnega knjigovodje.

Dne 11. maja 1863. Naš šestdesetletni knjigovodja Glatkič je zaradi svojega kašlja izpil preveč mleka s konjakom in padel v delirij. Zdravnik trdi z ono samozvestjo, ki je dana le njihovega poklica, da bo Glatkič umrl. Torej bom vendarle postal knjigovodja? Že dolgo časa so mi obljubljali to službo!

Tajnik Kleščev je neki stranki, ki mu je zabrusila v obraz, da je birokrate, vrgel polena v hrbet in bo — kar lahko trdim z vso gotovostjo — poklican pred sodišče.

Začel sem piti čaj iz zelišč. Imam želodčni katar.

Dne 3. avgusta 1865. Knjigovodja Glatkič je zopet zbolel na prsih. Dobil je kašelj in pije mleko s konjakom. Če bo umrl, tedaj pridem na njegovo mesto. Tolažim se z upanjem: žal di delirij ne konča zmeraj s smrtjo.

Kleščev je nekemu Armenceu izsilil menico iz rok in jo raztrgal na kose. Najbrž pride pred sodišče.

Včeraj mi je rekla neka stara žena, namreč gospa Gurjevna, da nimam želodčnega katarja, marveč slepe hemoroide. Zelo verjetno!

Dne 30. junija 1867. Listi poročajo, da v Arabiji divja kolera. Morda pride tudi na Rusko; v tem slučaju bo mnogo služb praznih. Ni izključeno, da bo umrl Glatkič in da zasedem jaz mesto glavnega knjigovodje. Kako živlavo življenje ima ta mož! Po mojem mnenju je skoraj brezvestno, če kdo živi tako dolgo.

Kaj naj začnem z želodčnim katarjem?

Dne 2. januarja 1870. Na Glatkičevem dvorišču je sinoči celo noč tulil pes. Moja kuharica Pelagija pravi, da je to zanesljivo znamenje in jaz sem do dveh ponoči govoril o tem, kako si bom potem kupil nočni suknjič in zimsko suknjo z ovratnikom iz krzna. Mogoče je, da se tudi oženim. Seveda ne z mladim dekletom — ta ni za moja leta — ampak z vdovo.

Včeraj je bil Kleščev izključen iz kluba, ker je pripovedoval nedostojno

anekdoto in se norčeval iz patriotizma gospoda Ponjuhova, člana trgovske zbornice. G. Ponjuhov bo vložil tožbo.

Zaradi želodčnega katarja pa bom šel k doktorju Botkinu. Pravijo, da ima zelo dobre uspehe.

Dne 4. junija 1878. Časniki pišejo, da v Vetjanki razsaja kuga in da mrličji leže kar po cesti. Glotkin pije iz strahu žganje s poprom. No, jaz pa mislim, da bo tako staremu človeku težko kaj pomagalo žganje s poprom. Če pride kuga k nam, postanem prav gotovo knjigovodja.

Dne 4. junija 1882. Glotkin umira. Včeraj sem ga obiskal in ga prosil odpuščanja, da sem si želel njegovo smrt. On mi je ves solzan velikodušno odpustil in mi priporočal, naj pijem proti želodčnemu katarju želodovo kavo.

Kleščev bo zopet prišel pred sodišče, ker je pri nekem židu zastavil izposojeno klavir. Kljub vsem svojim pregreham pa je bil odlikovan s Stanislavovim redom in dobil naslov kolegijskega asessorja. Res, čuden postaja ta svet!

Šest gramov galanove soli, štiri grame solitrove kisline... vse dobro zmešati, raztopiti v litru žganja in vzeti vsako jutro na prazen želodec en kozareček, to pomaga proti želodčnemu katarju.

Dne 7. junija istega leta. Včeraj smo pokopali Glotkina. Ah, njegova smrt mi ni prinesla nobenega blagoslova. V spanju prihaja pred mene v dolgi beli halji in me vleče za prst. Gorje mi, nesrečneži! Za knjigovodjo niso imenovali mene, marveč nekega Čalikova. Mene so prezrli in nastavili mladiča, ker ga je protežirala njegova teta, ki je generalinja. Vsi moji upi so splavali po vodi.

Dne 10. junija 1886. Knjigovodji Čalikovu utekla njegova žena. Ubožček je hudo žalosten. Morda se ubije. V tem slučaju postanem knjigovodja. Upanje še tedaj ni izgubljeno; lahko da me še čaka sreča in da ni daleč čas, ko si bom kupil zimsko suknjo z ovratnikom iz krzna. Tudi še ni pokopana miš na ženinov. Če se mi ponudi prilika, zakaj bi se ne ženil? Samo posvetovati se moram kam, kajti taka izprememba je vendar važnega pomena.

Kleščev je zamenjal svoje galoše z galošami tajnega svetnika Lirmana. Kakšen škandal!

Vratar Paisi mi je svetoval, da naj jemljem proti želodčnemu katarju sublimat živega srebra. Bom poskusil!

Iz astronomije.

Mars se približuje zemlji.

Zvezdoznanci bodo imeli ta mesec obilo opravila. Planet Mars »koraka« z veliko naglico v smeri proti naši zemlji. Vsak dan napravi 1.000.000 milj poti. Dne 18. junija t. l. o polnoči se bo nahajal na najbližji točki od nas, od katere nas bo ločilo »le« 42½ milijonov milj. Najbolj oddaljena točka, na katero pride Mars na svoji poti, se nahaja na razdalji 200.000.000 milj od naše zemlje.

Zvezdoznanci bodo, kakor rečeno, izrabili sedanji hip, da poskusijo rešiti razna vprašanja, ki so združena z opazovanjem tega planeta. Ali ne žive na Marsu ljudje in ali ne bi bilo na kak način mogoče priti z njimi v zvezo? Kaj so pravzaprav tiste zareze ali kanali, ki se opažajo na površini planeta? Itd. Posebno zanima zvezdoznance prvo vprašanje. Že sedaj se pripravljajo v vseh delih sveta mnogo opazovalnic za proučevanje Marsa. Tako v Severni Ameriki, v Avstraliji, na Novi Zelandiji in na Kanarskih otokih. Angleški list »Daily Mail« je posvetil v eni svojih zadnjih številčk tej znanstveni zadevi članek, v katerem pravi med drugim: »Spričo izvanrednega napredovanja brezžičnega brzojava je popolnoma naravno, da je g. Marconi zelo radoveden, ali bomo mogli letos rešiti vprašanje, ali Marsovci — ako tako ljudstvo sploh živi — res skušajo dati znamenja nam prebivalcem naše planeta. To vprašanje ni tako fantastično, kakor bi se zdelo. Pred par leti so bili sprejeti povsod po svetu razločni in čudni valovi, ki niso mogli priti iz nobenega navedenega vira. — Seveda se da misliti, da so ti valovi bili povzročeni po kakem nenavadnem stanju zemeljskega ozračja ali po kaki nepravilnosti na soncu. Toda oha ta

vzroka se zdi, da je treba izključiti, kajti znamenja so ravno tako odrezano prenehala, kot so odrezano nastopila, med tem ko trajajo vse znane nepravilnosti dalje kot poprej. Radi tega ni ravno nemogoče, da so bili valovi, ki so bili takrat sprejeti, v resnici poskusi z Marsa, da bi stopili v zvezo z našo zemljo.«

Ta izvajanja »Daily Maila« so sicer zanimiva, toda pozna se jim, da jih ni pisal strokovnjak, oziroma človek, ki podrobneje pozna astronomična razkritja zadnjih let. Osebito planeta Marsa. Potom novih modernih teleskopov se je namreč dognalo, da so bile znane Marsove črte, katere so »po Sciaparelliju, čeprav napačno, smatrali za kanale, le optična prevara slabih manjših teleskopov ter da v resnici ni ne črt ne kanalov, ampak so to le razne točke, ki na videz tvorijo črte. Isto tako so moderni astronomi trdno uverjeni, da je Mars že »umrl«, kakor bo umrla nekoč tudi naša zemlja. To se pravi, da je prodrlo do njegove površine 200 stopinj mraz vesolja ter jo pokriva sedaj večni led. Ako je to res, potem ne more biti govora o kakih »ljudih« ali sploh živih bitjih na Marsu. Brez vsakega dvoma pa lahko smatramo, da žive živa bitja na Veneri, ki nam je sicer mnogo bližja nego Mars; ker pa nam, kadar se nam približa, obrne hrbet, nikoli ne moremo preiskati. To pa radi tega, ker vemo, da ima atmosfero kakor naša zemlja, še celo gostejšo in je tudi stalno ovita v goste oblake, kar svedoči, da ima tudi vodo.

Iz šolskega življenja.

Prejeli smo dva dopisa: prvega od nekega učitelja, drugega od nekega roditelja.

I.

V neki seji višjega šolskega sveta so sklenili, da ne sme učitelj kaditi na hodnikih, sploh ne, kjer bi ga moglo zasačiti učenčevo oko. Lepo in prav! Pa so preradaši pomislili tudi, da bi zabranili kajenje mladini? Le naj si ogledajo razmere v okolici šol, pa bodo ti videli, da bi bilo pred vsem to potrebno!

Zadnjič je prišel ferman od pokrajinske uprave, ki prepoveduje, da bi poklonili učenci najnedolžnejše stvari (kakor n. pr. parklja za Miklavžev) svojemu učitelju. — Učiteljstvo si bo to zapomnilo, pa bo storilo odslej tudi le svojo oficijelno dolžnost, kadar bo posvetna gosposka tudi kaj želela: tako-le zopet kak oficijelen pouk... Učiteljstvo se lahko na dva načina: s srecem od srca ali pa samo od zvonjenja do zvonjenja. Kakor vidimo, se boji naša oblast, da bi si učitelj preveč pridobil otroška srca. — Učenci so mi želeli vesele velikonočne počitnice — upam, da me nihče ne ovadi, sicer pridem še v disciplinarno preiskavo.

II.

Že od lanskega leta naprej se pojavljajo v listih razna premišljevanja o šolskih uspehih, pravzaprav o neuspehih: profesorji dolže ljudsko šolo, ljudska šola povečuje razmere in učenci zopet profesorje. Dejstvo pa je, da so uspehi slabi. Čudimo pa se, da navede taki disciplini, ki baje vlada, le ni reda: medtem ko vidim neke dijaške in kajšnje šol celo ob poznih nočnih urah v kavarnah, slišim, da bi na drugem zavodu bil takoj izključen, kdor bi si drznil le pomisliti na kavarno. Enaka različenost je bila s plesnimi prireditvami. Ista nepravilnost je s podaljšanjem počitnic. Medtem ko dobijo na nekem zavodu, kar vsi, ki se oglašajo, prosto, se izgovarjajo na drugem zavodu na višji šolski svet in ne dovolijo niti enega dne, in če tudi potuješ v Gorjce... Ker mislim, da je višja oblast pri nas ista za vse šole, se mi zdi to zelo čudno.

Zadnjič je Kolo jugoslovanskih sester vprašalo po listih učitelje, naj javno odgovore, če jim je ljubo, da he-dijo stariši očesce povpraševati za svojimi otroci. Odgovora nisem čital nikjer. Iz lastne skušnje pa vem, da nisem bil nikoli nevljudno sprejet. Le naprava takozvanih posetnih ur je silno neprimerna. Kajti mi stariši se hočemo informirati pri vseh strokovnih učiteljih naenkrat in nam nikakor ne kaže priti v sredo povpraševati, kakor gre otroku v jeziki, v četrtek se

informirat za uspehe v računstvu in prirodopisu, v petek pa za risanje. Doslej sem prišel v kateremkoli odmoru in so me, ne da bi imeli posebno uro, sprejeli vsi učitelji ter mi dali brez nevolje vsa pojasnila. — Prava krivica pa morajo biti posetne ure šele za stariše iz dežele, ki so le redkokdaj v mestu.

Ker pa že pišem, naj še omenim, da se nikakor ne strinjam s smešnorogoznim preganjanjem avstrijskih spominov iz naših knjig. Iz nove knjige morajo otroci trgati kar cele liste in slike, posamezne besede morajo mazati, da so knjige že naslednjega dne razcefrane. Ko bi gospodje šolniki vedeli, koliko zdravega čuta ima mladina za spremenjene razmere, bi tega gotovo ne zahtevali; kajti tako si sami uničijo vse one momente, ki bi bili lahko najplodovitejši za patrijotni pouk. — Rad bi le vedel, če bo prišlo še tako daleč, da bodo otroci v zgodovinski uri slišali, da Avstrije sploh ni bilo, da so bili Habsburžani bajna bitja, na katere so naši predniki sicer verovali, a ki niso v resnici nikoli živeli. Mladina se takemu početju seveda smeje in si misli celo: so pa le morali biti prej boljši časi, ko jih ne smemo primerjati z današnjimi. Bili ne bilo bolje, da bi obesili v vsak razred zemljevid naše države in kraljevo podobo? Gotovo bi bilo več uspeha. — K.

„Naša založba“ v Trstu.

Slovenskemu Trstu je že pred vojno, v dobi največjega razvoja, manjkala kulturna podlaga. Naše delo tam doli je bilo bolj politično in gospodarsko, manj pa kulturno. Največ, kar se je storilo na tem polju, je bilo ustanavljanje pevskih zborov. Malo več kulturnega življenja je prineslo gledališče v Narodnem domu, ki pa ravno radi tega, ker je bilo v Narodnem domu in ne v lastnem poslopiju, ni uživalo onega ugleda, kakor bi ga moralo po svoji umetniški stopnji. Izmed slovenskih listov se je držala in obdržala samo »Edinost«. Ljubljana kot mnogo manjše mesto je imela vse polno listov, istotako Gorica, čeprav še manjša, a v največjem slovenskem mestu Trstu z 80.000 Slovenci, je izhajal en sam. Na umetniškem polju se v slovenskem Trstu ni storilo ničesar. Niti ene umetniške razstave nismo imeli. Knjigarno smo imeli do nedavno pred vojno eno samo; komaj tik pred vojno smo dobili še drugo, a prva je pozneje propadla in ostala je zopet le ena sama, ki obstoja tudi še danes. Knjige in revije se v Trstu niso izdajale. Vse slovenske knjige, ki so pred vojno izšle v Trstu, se lahko naštejejo na prste ene roke. To pa je bila velika napaka, katero so Italijani pridno izrabljali ter nas predstavljali svetu kot narod brez kulture. In to nam je precej škodovalo, posebno pri manj razsodnih naših ljudeh, ki so se zamamili od zunanega bleśka italijanske kulture, izgubili v italijanskem morju. Če bi bili mi v Trstu delali od prvega početka istotako intenzivno tudi na kulturnem in prosvetnem polju, kakor smo delali na političnem in gospodarskem, bi bili naši uspehi nedvomno mnogo večji, kakor so bili.

Zdi se, da so danes naši tržaški rojaki videli to, kajti pričeli so na kulturnem polju z res živahnim in smotnim delom. Prosvetne organizacije se množe, poleg »Edinosti« vstajajo strokovni in prosvetni listi; krona vsem pa je nova »Naša založba«. V italijanski Sloveniji je lepo število pisateljev, pesnikov in umetnikov; res je, da so se nekateri po italijanski okupaciji preselili v Jugoslavijo, toda po čuvstvenstvu, mišljenju in značaju so ostali kljub temu še vedno Primorci in njihovi umotvorci nosijo jasen žig Primorja. Izdajanje njihovih del v Jugoslaviji je postalo težavno, še težavnejše pa je širjenje teh del iz Jugoslavije v Primorje, med ono ljudstvo, iz katerega so izšla in kateremu so v prvi vrsti namenjena, katero jih najbolj razume in katero jih je končno — najbolj potrebno. Treba je bilo torej misliti na to, da se omogoči našim primorskim pisateljem in pesnikom, da izdajo svoja dela doma, v Primorju. V Gorici se je v tem oziru storilo že mnogo, vendar pa brez gotovega programa. S programatičnim delom na široki podlagi je pričel delati komaj

nedavno Trst z ustanovitvijo »Naše založbe«. »Naša založba« je književna zadruga, katere namen je izdajati dela slovenskih primorskih pisateljev ter jih širiti v prvi vrsti med naše primorsko ljudstvo. Lepa naloga! In kakor vse kaže, bo delo »Naše založbe« uspevalo jako dobro.

Doslej je »Naša založba« v Trstu izdala dvoje del in sicer Ivana Preglje roman »Plebanus Joannes« ter Franceta Bevka zbirko novel »Faraon«. — Obe knjigi je opremil slikar Tone Kralj s krasnimi naslovnimi slikami ter z ilustracijami. To sta po notranjosti in po zunanosti knjigi, kakršnih imamo še prav malo, ali pa nič. Posebno prva! Pregljev »Plebanus Joannes« je najboljši slovenski roman zadnje dobe. Zgodovinski roman je to, toda ne tako zgodovinski, kakor so nekateri romani te vrste, ki vsled svoje sinhroparne »zgodovine« utrjajo in odbijajo. Ta roman je zgodovinski le po nekaterih karakteristikah miljeja, njegovo čustvo pa je preteklo, sedanje in bodoče, ker je — večno. Pa tudi še nekaj drugega je, kar dviga vrednost tega romana. Pregelj se je v njem dvignil nad realizem in naturalizem, premagal ga je in šel srečno v zdrav ekspresionizem. Morda se bo kdo ustrašil te konstatacije, posebno ako je imel nesrečo, da je že čital kako »ekspresionistično« delo naše moderne; toda strah je tu neupravičen. »Plebanus Joannes« je umetnina ekspresionizma, pravega in ne lažnjivega ekspresionizma, za katerim se žal, prečesče skriva nesposobnost in šibkost. Obenem pa je to roman notranje globine in pravega krščanstva, krščanstva, ki osvaja in očišča v svojem trpljenju. Lepe in dobre so tudi Bevkeve stvari v »Faraonu«, čeprav ne dosega višine »Plebanusa Joannesa«. Posebno prve, v katerih opazuje trpljenje velike svetovne morije, so kakor izklesane. Tretja knjiga »Naše založbe« bodo »Srbske narodne pripovedke«, katere ilustrira primorski rojak, sedaj v Mariboru živeči akademični slikar prof. Cotič.

Kakšno zanimanje vlada za publikacije »Naše založbe« v Primorju, kaže najbolj dejstvo, da sta bili prvi pošiljati omenjenih dveh knjig (po 500 izvodov) razporedani tekom 14 dni. Zeleni bi bilo, da bi po knjigah tržške »Naše založbe« segali tudi Sloveni tu v svobodni Jugoslaviji.

Razno.

Koliko ima Rusija prebivalcev? Prvo ljudsko štetje se je vršilo v Rusiji leta 1897. Takrat je v 50 gubernijah evropske Rusije stanovalo 93.442.864 ljudi; v poljskih gubernijah 9.402.253, v celoruski državi pa 125.600.682 oseb. Nepopolno ljudsko štetje pa se je vršilo med vojno v letih 1916 in 1917. Takrat se je našlo v vsej Rusiji 175.134.000 ljudi. Zadnje ljudsko štetje 1. 1920 radi vojnih dogodkov ni bilo popolno. V 50 gubernijah današnje evropske in azijske Rusije se je našlo 76.807.000 oseb, in sicer 34.500.000 moških in nad 42.000.000 žensk. Če prištejemo k temu še ukrajinske gubernije, kjer se ljudsko štetje ni moglo izvršiti, ima danes Rusija krog 110 milijonov prebivalcev. V primeri s predvojnimi številkami se je rusko prebivalstvo zmanjšalo za 40 odstotkov. Deli nekdanje Rusije so postali samostojne države, mnogo ljudi je pokončala vojna, milijone pa je uničil glad. Petrograd, glavno mesto stare Rusije, je imel pred vojno 1.191.000 prebivalcev, danes jih šteje samo 705.000. Nova ruska, oziroma boljševiška prestolnica Moskva je imela pred vojno poldrugi milijon prebivalcev, danes jih ima komaj pičel milijon, kljub temu da so tam koncentrirani vsi državni uradi.

Koliko las ima človek na glavi. Dečim pesniki navadno opevajo ženski las, se bavijo angleški učenjaki s tem, da preštejejo, koliko las ima človek na glavi. Dognali so, da se nahaja na enem kvadratnem centimetru približno 100 las. Človek ima potemtakem na glavi približno 120.000 las. Plavolasni imajo bolj goste lase, okrog 140.000, rujavci lasje pa so bolj redki, torej le približno 90.000 las. Kako daleč je ta račun pravilen, pa mi ne vemo.

(—O—)

Pomorstvo.

Sokolstvo.

Torbica.

Sport.

Šahovski klub v Celju postaja vedno bolj središče organiziranega šahovskega delovanja v celnem okraju. Dočim se je namreč, kakor čisto naravno, omejeval prvotno le na ozke meje celjskega mesta, je v zadnjem času razširil svoj delokrog tudi že na večje naselbine v njegovi okolici. Priredil je v ta namen doslej peto že dva izleta in sicer prvega (dne 30. aprila) v prijazni trg Vojnik, drugega pa dne 25. maja v ponosni Zalec. V

obeh omenjenih krajih se nahaja dokaj številna šahovska kolonija, ki razpolaga brez več precej močnih šahovskih sil. Samo da ti skriti šahovski talenti dosedaj niso imeli prilike se primerno uveljaviti in izvežbati, ker jim je manjkalo za to potrebno torišče, organizacija. Temu se je z izleti celjskega šahovskega kluba skušalo od pomoči in, kakor vse kaže, njegova akcija ni bila brezuspešna. V Vojniku se je že ustanovila podružnica kluba s približno 12 člani in se vrši tam baš te dni že celo domači turnir. To je vsekakor veselo znamenje za ta narodno še vedno neenoten trg, ker se krog šahovske mize redno zbirajo kot okrog nekakega mednarodnega in nadpolitičnega ognjišča ljudje najraznovrstnejšega narodnega, kulturnega in političnega prepričanja. Nekaj podobnega se pripravlja sedaj tudi v Zalcu, ker tudi v tem lepem, pa razkrojenem trgu uvidevajo resni činitelji, da je ne samo v interesu poglobljenja v šahovsko igro, temveč tudi v svrhu zblizanja vsakojakih nasprotstev tako skupno, nepolitično torišče potrebno. — V doglednem času nameravajo celjski šahisti izleteti še v Laško in potem v Rogaško Slatino, kjer se bo s tamošnjimi šahisti-letoviščarji priredil šahovski turnir.

Mariborski šah. klub se zahvaljuje g. ravnatelju Stucinu za poklonjenih 1000 K.

Zahtevajte povsod „Rogaško slatino“ ki je najboljša namizna voda.

Gospodarstvo.

g Razglas o prireditvi dohodnine, plačarine in rentnine za leto 1921. V smislu člena 36, B IV., točka 11 b, začasnega zakona o računskih dvanajstlinah za mesece junij do decembra 1921 l., z dne 27. 6. 1921 »Uradni list št. 240 iz leta 1921, se objavlja, da je priredba dohodnine, plačarine in rentnine za leto 1921 za davčne okraje Maribor okolica, Slov. Bistrica in Sv. Lenart izvršena, 15-dnevni rok za vpogled v odmerilnem izkazu o dohodnini, plačarini in rentnini se določa za čas od 1. do vštrevši 15. junija 1922. Davčni zavezanci lahko vpogledajo v odmerilne izkaze pri davčnih uradih v Mariboru, Slov. Bistrici in pri Sv. Lenartu, pri davčnem okrajnem oblastvu v Mariboru ali pa pri občinskem uradu svojega stalnega bivališča. Predpisi zgoraj navedenih davkov onim zavezancem, ki v 15 dneh po preteku roka za vpogled odmere, to je do vštrevši 30. junija 1922 ne vložijo pritožbe ali pritožbe pri davčnem oblastvu v Mariboru, postanejo pravnoveljavni. Izrečno se opozarja, da so podvrženi pritožbi in pritožbe proti zgoraj omenjenim davkom po tarifni postavki 6 začasnega zakona o državnih trošarinah, taksah in pristojbinah z dne 27. junija 1921 (Uradni list št. 259 iz leta 1921) kolku za 6 dinarjev.

g Uvrstitev novih predmetov v prosto trgovino. Opozarjamo gg. trgovce in občinstvo na naredbo 144 »Uradnega lista« št. 25 od 23. t. m., ki določa: Ad 1. V zanaprej je trgovina z vinom in pivom v zaprtih steklenicah prosta obrt. Lastniki obrtnih listov za mešano obrt so že na podlagi teh listin upravičeni za trgovanje z vinom in pivom — pa tudi z žganjem — v zaprtih steklenicah. Prodaja žganih obojnih pijač je vezana samo na določbe § 38 obrt. reda — zahteva se dokaz usposobljenosti. Ad 2. Trgovina z živino je sedaj prosta obrt. Nadalje pa ostanejo v veljavi odredbe glede hlevov. Ad 3. Trgovina z mlekom in z jajci je odslej prosta obrt, odredbe glede obratnih prostorov ostanejo seveda v veljavi. Ad 4. Trgovina z vsakovrstnim blagom — na debelo in na drobno je odslej prosta obrt z omejitvijo določbe § 38 obrt. reda. Tudi komisijska podjetja — razun ona z zemljišči — so odslej prosta.

Podpirajte Jug. Matico!

Pretrgana pesem.

Poljski spisala Eliza Orzeszkowa.

Prevel Vinko Albič.

(24)

Eno uro pozneje je sedel Wygrycz kakor po navadi na ozki zofi pred pogrnjeno mizo, katero je danes krasil ne navadno lep šopek cvetlic, ki so na bellem prtu stale v lončeni vazi. Božal jih je z roko, vdihaval njih vonjavo; klinčki so ga prav posebno veselili.

»Kakšne krasne cvetke!« je rekel z usmevom, iz katerega je bila izginila vsa grenkoba.

Klara je prižgala luč, nalila očetu drugo čašo čaja, dala Stanku mleka, imela povsod kaj opraviti in je bila zgovorna, skoro vesela. Priporočala je, da je bila na knezovem vrtu, da je tam z gospodom Przyjemskim čitala pesnitev »V Švic« in da ji je on na to dal te krasne cvetke: s klopi, na kateri sta sedela, se je videlo preko vseh vrtnih gredic, in z zgovornimi besedami je pripovedovala, kako lepo jih je bilo videti od daleč na ozadju bujnega zelenja.

Veseli je kar žarelo iz nje; njene kretnje so postale hlastne, nervozne. Vse je kazalo, da ni mogla sedeti na istem mestu, da ji je bila potreba, hoditi semtertja, govoriti, izbežati se preobila nabrane življenske sile. Včasih je obmolnila sredi besede in stala tu nepremična, nemo, s pogledi in dušo daleč od tod.

Wygrycz je ni motril prestrepa, z veseljem jo je poslušal, se večkrat zamislil, a njegove misli niso bile hude, niti mračne, celo poreden smehljaj mu je igral okrog žolnih ustnic.

Franja se je bila pred nekaj minutami vrnila iz mesta in z napeto pazljivostjo poslušala sestrično pripovedovanje. Naenkrat pa je pričela z rezkim glasom, nemirno metajoč poglede semtertja:

»O! Saj vem, da ne bo nič iz tega! Tisti gospod Przyjemski je zaljubljen v Klaro; a močno dvomim, da bi jo vzel. Prevelik gospod je zanjo!... Tako gospodki samo glave mešajo ubogim deklicam, potem pa jih puščajo na cedilu...«

Wygrycz se je hudo raztogotil in se je kar tresel od jeze.

»Molči, ti jezik strupeni!« je zavpil nad njo. »Vedno moraš zbadati sestro. Kdo pa je kaj rekel o zaljubljenosti ali celo o ženitvi?«

Popadel ga je kašelj, hčeri sta prihiteli z vodo, čajem in pastilami, a dasi je napad hitro minil in se je Franja kesala ter postala nežna proti očetu in sestri, je vendar Klarina veselost ugasnila kakor upihnjena luč.

Saj je vedela, da se mlade deklice, ki ljubijo in so ljubljene, omože; na to pa je mislila le redkokdaj, zaradi Przyjemskega pa ji to niti enkrat ni prišlo na misel. Videti ga in pogovarjati se z njim, to je bila njena goreča želja, največja sreča... Sestra je bila na oduren način razglasila, kar se je godilo v njenem deviškem srcu. V glavi so ji, kakor muha v pajčevini, obstale besede: On je previsok gospod zanjo. V tistih kratkih urah njiju občevanja je vedno čutila vzvišenost njegovega razuma in odličnosti. Sedaj se je temu pridružil še to. Dasi je bil višji knežji služabnik, je bil velik gospod v primeri z njo. Kneza je nazival svojega prijatelja, razpolagal v knezovem domu kakor v lastnem. Kdo ve, če ni bil tudi sam bogat.

Ta zadnja domneva jo je najbolj bolela. V dnu srca je čutila, da kljub temu, da je ona uboga, skromna deklica, med njima ni nič nepremostljivega, seveda pod nekim pogojem.

Ako jo ljubi... ljubi, ljubi! Čutila se je v resnici kakor začarano... Od kod ves ta up, vse veselje, ki ji je pretresalo srce?... Kaj se je zgodilo?... Kako lepo je življenje! Drug svet se ji je odprl, svet, v katerem se je sama sebi zdela kakor izpremenjena...

Komaj je bil oče, s časopisom, ki ga je dobival od tovariša, odšel v svojo sobo, kjer je, prebravši časopis, navadno hitro zaspal, že je bitela pred hišne vrata.

Stanko je spal že eno uro, in tudi Franja je bila že odšla k počitku.

Večer je bil topel, toda oblačen, na nebu ni bilo videti zvezd; tem jasneje

pa je žarela v temi vrsta razsvetljenih oken v gradu. Od oblakov je včasih zapihal precej močan veter, ki pa ni trajal dolgo. Enkrat je čez oba vrta nesel velik val muzikalnih glasov.

Skozi visoka, ozka, od luči svetilk obsevana okna so vrel glasovi klavirja in čela, in resna, tiha glasba velikega sloga je polnila zrak v mrakotnem vrtu.

Klara je naglih korakov prehodila vrt in obstala pri plotu tik bezgove utice. Naslonjena ob plot je pobožno poslušala, pozabila na vse drugo okrog sebe in čutila samo neizrekljivo blaženost, ki je prevzemala vse njeno bitje. S to nepoznano blaženostjo se je družilo občutje lepote, tajinstvenost temne, oblačne noči z žarko razsvetljenimi, visoko v zraku dvigajočimi se okni, vzdihovanje vetra in valovi skoro slovesne glasbe, ki so valovili čez vse to. Prevladalo pa je čuvstvo blažene ginenosti in hvaležnosti, strastno kopnenje duše proti onim oknom, vhodom v raj, skozi katere je lila rajska čistost in harmonija.

Dvigajoč oči proti razsvetljenim oknom se je popolnoma udajala mirnemu razpoloženju; po glavi so ji begale šepetane besede: Najini duši bosta skupaj, in silno je čutila moč teh besed. Glasba je bila njegova duša, ki je od zgoraj lila nanjo in si jo osvajala z gorečim, sladkim objeajem.

Zakrila si je obraz z rokami in nekako vdihavala glasove, ki so vrel iz njegove duše, lili v njeno dušo in tako delali nevidno zvezo med njim in njo.

Cetrlinka ure je potekala za drugo, potem je utihnilo za nekaj minut, godba v gradu je utihnila... Po kratkem premolu pa se je oglasila znova, toda tiše, kakor iz večje daljave, kajti čelo je bil umolnil, pel je samo klavir. Precej dolgo so doneli glasovi klavirja brez spremljevanja čela. Zdajci pa se v drevo-redu tik za plotom vglase pritajeni koraki.

(Dalje prihodnjiki.)

Razno.

r Vloga številke 7 v ljudskem izročilu. Dr. Dreuner je raziskoval, kakšno vlogo je igrala v zgodovini, zlasti pa v ljudskem izročilu znana številka 7. Srečujemo jo že v najstarejših časih. Tako je bilo po grški mitologiji žrtvovano Minotauru na Kreti 7 devic in 7 mladeničev. Nioleja je imela 7 sinov in 7 hčera in Grki so imeli 7 glavnih jonskih otokov, Rimljani so si zgradili svoje mesto na 7 gričih in imeli 7 glavnih vrat, šteli 7 modrijanov in 7 čudežev sveta. Najbolj so sedmico spoštovali židje, ki so ji pripisovali sveti značaj. 7. dan je Stvarnik počival, zato je blagoslovil ta dan. Po sv. pismu je bil vesoljni potop 7 let pred potopom napovedan, v Egiptu se je Jožefu, Jakobovemu sinu, sanjalo o 7 debelih kravah in 7 suhih — nastopilo je 7 rodovitnih in 7 nerodovitnih let. Mojzes je 7 dni ostal na gori Sinai, židje so jedli 7 dni prešni kruh, 7 dni so imeli trajati njihovi prazniki, 7 dni so morali jokati za mrtvimi; k zlatemu Salamonovemu prestolu je vodilo 7 stopnic, v jeruzalemskem templju je bilo 7 svečnikov, vsaki s 7 zlatimi rameni. Jakob je služil 7 let pri Raheli. Tudi kristjani so smatrali številko 7 za »sveto znamenje. Očenaš vsebuje 7 prošenj, poslednjih besed, ki je Kristus izpregovoril na križu, je 7, brali so 7 spokornih psalmov, verovali so po (sv. Janezu), da se bo pojavilo 7 angeljev s trobentami in se pokazala knjiga s 7 pečati. Dalje imajo 7 glavnih kreposti, 7 glavnih grehov, in 7 zakramentov. V srednjem veku je bilo 7 svobodnih umetnosti (gramatika,

retorika, dialektika, aritmetika, astronomija, geometrija in muzika). Znanstveno je bilo dokazano, da je v skali 7 tonov in da ima mavrica 7 barv. V raznih bajkah se govori o 7 vranah in 7 palčkih; najdena podkova prinese 7 let sreče, denarij s sedmico se pomnože; če pade zrčalo na tla in se razbije, tedaj to pomeni 7 let nesreče itd.

Pomoč v sili. Nek inozemski član vladarske hiše je obhajal svojo zaročeno. Občinstvo je od vseh strani drlo v mesto, da od blizu vidi mlada zaročena. Po ulicah, kjer se je premikal spreod, je postavilo vojaštvo špalir. Vojaki so imeli mnogo posla z občinstvom; ki je vedno sililo naprej. Najbolj radovedne so seveda bile ženske. Noben opomin ni več pomagal. Najbolj v zadregi je bil nek vojak, okoli katerega se je kar trlo radovednega nežnega spola. Ko je uvidel, da nobena beseda nič ne zaleže in si že ni vedel več pomagati, mu šine v glavo pametna misel. Stopil je k najbližji, prijel za glavo ter jo pred vsem svetom — poljubil na nežna usta. Nastal je seveda vik in krik, toda ženske so se urno umaknile in red je bil zopet vzpostavljen.

Napredek moderne kirurgije. Moderna kirurgija, ki je med in po vojni silno napredovala, je zopet dosegla nov uspeh. Francoski listi poročajo na dolgo in široko o novem čudežu moderne zdravilstva. Nek veterinar iz za zadnje svetovne vojne, Vialla po imenu, je tekom bojev pri Verdunu izgubil jezik in spodnjo čeljust. Zdravniki so se dolgo trudili, da ga zopet »pravijo, končno pa se jim je to tudi posrečilo. Napravili so mu umetno čeljust, umetno nebo v ustih, h korenju jezika pa so mu prišli jezik iz gumija. Delo je vodil dr. Eugene Quenotte. Mož baje sedaj zopet lahko precej razločno in pravilno govori.

r Praktičnost ameriških novinarjev. Dočim se novinarji, ki so prišli v Genovo, da obveščajo svoje liste, mučijo, da dostavijo čitljive vesti svojim redaktorjem, gubeč pri tem mnogo časa s pisanjem dolgih intervjuov, o pravljajo ameriški novinarji ta posel z največjo lahkoto. Amerikanski novinarji so došli v Genovo namreč skoraj vsi s svojimi ženami, ki neprestano pri vsakem koraku, nosijo s seboj v malih kovčgih praktične pisalne stroje ter povsod spremljajo svoje možje. Ako potem novinar pride do kake uglede osebe, da jo interviewvajo, razklopi njegova žena svoj pisalni stroj in njeni brzi prsti lete preko tipk, loveč vsako besedo. Tako se ameriškim novinarjem ne dogaja vsaj to, da bi jim italijanski brzojavni uradniki neprestano očitali, kakšne rokopise jim dostavljajo, da jih, ker so pisani teksti v tujih jezikih, ne morejo čitati, kakor to očitajo ostalim, ker med novinarji navadno ni kaligrafov.

CENJENE DOPISNIKE opozarjamo, da dopisi, ki pridejo v uredništvo po 10. uri dopoldne, za številko dotičnega dne ne morejo več priti v poštev.

Glavni urednik: Radivoj Rehar.

Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

Poslano.*

Obžalujem žaljive besede napram g. Prinčiču v njegovi trgovini, ter jih s tem preklicujem.

888 F. Legan.

* Za »Poslano« prevzame uredništvo le toliko odgovornost, v kolikor to določa zakon.

KNJIGOVEZNIKA

MARIBORSKE TISKARNE D. D.

KI JE NAJMODERNEJŠE UREJENA, SE
PRIPOROČA CENJENEMU OBČINSTVU,
OBLASTVOM IN URADOM. PREVZEMA
VSA V KNJIGOVEŠKO STROKO SPADA-
JOČA DELA.
IZVRŠBA SOLIDNA! CENE ZMERNE!

Prepustitev trgovine.

Dovoljujem si s tem p. n. občinstvu Maribora in okolice najvljudneje javiti, da sem z današnjim dnevom svojo

trgovino z manufakturnim, kurentnim in platnenim blagom

na Aleksandrovi cesti št. 21 prepustil gospodu I. Sziniczu, da pa bodem še nadalje v njej sodeloval in prosim, da se meni dosedaj izkazano zaupanje tudi na mojega naslednika blagohotno prenese.

Z odličnim spoštovanjem

JOS. ULLAGA.

Prevzem trgovine.

Čast mi je p. n. občinstvu Maribora in okolice najvljudneje javiti, da sem prevzel staro renomirano

trgovino z manufakturnim, kurentnim in platnenim blagom Jos. Ullaga

na Aleksandrovi cesti št. 21 in da bodem to trgovino pod protokolirano tvrdko

Jos. Ullaga naslednik I. Szinicz

naprej vodil. Oprt na svoje dolgoletno trgovsko delovanje se bodem potrudil, da varujem dober glas te trgovine in ohranim ter pridobim po strogo reelnem poslovanju zaupanje svojih velečenjenih odjemalcev.

Z odličnim spoštovanjem

I. SZINICZ.

500 Vreč

starih za oglje, rabi nujno graščina Statenbreg pri Poljčanah. Ponudbe z navedbo cene istotam. 860

Jos. Martinc

Maribor 628

Galanterijska veletrgovina

Leseno pohištvo

Železno pohištvo

Tapatn. pohištvo

Pisarn. pohištvo

Posteljna oprava

Preproge

Zaveso

Blago zapohištvo

Posteljno perje

izvarečno nizke cene

v zalogi pohištva

Karol Preis

Maribor

Gospodska ulica št. 20

Pirobanova hiša.

Svoboden ogled!

Centid brezplačno!

Mala oznanila.

Samostalnog korespondenta za francusku i nemačku korespondenciju sa znanjem stenografije i daktilografije potrebujem. Prvenstvo koji je radio u izvoznim radnjama. Prepise dokumenata referencije ponude sa uslovima plate poslati Nikola A. Jovanović Valjevo Srbija. 890 1—2

Šofera spremnog za luksuzni auto trebam. Ponude poslati Nikola A. Jovanović Valjevo Srbija. 891 1—2

Sposobnog majstora i radnike za sušenje šljiva a la Goricien (ljuštenje bez košpe sumporisane) trebam. Ponudbe sa detaljnim uslovima i referencijama poslati Nikola A. Jovanović, Valjevo Srbija. 889 1—3

Prazne zaboje, v zelo dobrem stanju po izredno niski ceni, prodaja Tobačna glavna zalogia v Mariboru. 625 10-5

Tesarskega polirja in več lesarjev, kakor tudi zidarjev sprejme stavbeno podjetje Franjo Spes in sin, Maribor, Tržaška cesta. 900

Kompletne trda spalnica se proda. Mizarstvo Aleksandrova c. št. 203. 902

Posestvo, hlevi za govejo živino, svinje, oravno zemlje vse pri hiši četrt ure od Maribora se takoj proda. Kupec dobi stanovanje takoj. Vpraša se Ruška cesta 8, predpoldan. 887

Jetika! Strokovni zdravnik za pljučne bolezni dr. Pečnik ordinira s izjemo torka in petka v St. Jurju ob j. ž. Kupujte tudi njegove tri knjige. Navodila, kako do zdravja priti, ozdraviti. 482

Brivnica Frana Novaka na Aleksandrovi cesti št. 22 se priporoča. 7

V gostilni Kerenčič

na Pesnici

5. junija 1922

901

VRTNA VESELICA.

Za obilen obisk se priporoča gostilničar.

Stalno ob sobotah, nedeljah, sredah in praznikih

VRTNI KONCERT

ZVEZE ISCEM S TRGOVCEM

z mlinarskimi, deželnimi pridelki, oljem, mastjo itd. za mojo v Gradcu (Grazer Platz) ustanovljeno trgovino z moko in deželnimi pridelki. Ponudbe na upravnishvo lista pod „konkurencio 90.“ 898

Gospod

išče separirano sobo v sredini mesta, ako možno tudi s celo oskrbo. Ponudbe na upravo „Tabora“ pod „J. K.“

Podružnica R. Bunc in drug

Maribor, Koroška cesta 17

priporoča 870 3—2

prima Gavrilovićevo zimsko salamo od tovarne v Petrinji ali od zaloge v Mariboru po dnevnih cenah istotako svinjsko mast in slanino.

Nadalje je v zalogi razno vrvarsko blago, motvoz in čevljarska dretna trdke A. Sinkovec v Grosuplju. Razno žganje, spirit, žigice i. t. d. vedno v zalogi.

Knjigoveški mojster

se takoj sprejme. Reflektira se samo na prvovrstno in samostojno moč, ki je že bila v enakih službah.

Mariborska tiskarna d. d.

Jurčičeva ulica 4.

VABILO na SUBSKRIPCIO NOVIH DELNIC - DRAVE -

lesne industrijske delniške družbe, Maribor.

Redni občni zbor naše družbe je sklenil dne 27. maja t. l. povišati delniško glavnico

od K 10,000.000 na K 15,000.000

z izdajo

10.000 novih delnic po K 500.— nom.

pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanji delničarji imajo pravico prevzeti na podlagi štirih starih delnic eno novo po K 580.—, prištevši 5 odst. obresti od nominale K 500.— od 1. jan. 1922 do dneva vplačila.
2. Novi delničarji dobe delnice po kurzu K 780.—, prištevši 5 odst. obresti od nominale K 500.— od 1. januarja 1922 do dneva vplačila.
3. Delnice tretje emisije participirajo na čistem dobičku za leto 1922.
4. Delnice se bodo izdajale po 25 komadov skupno in se bodo izročile podpisovateljem proti vrnitvi časnega potrdila v približno dveh mesecih po končani subskripciji.
5. Repartitijo delnic za nove delničarje si pridržuje upravni svet do 5. julija 1922. Po preteku tega roka se bo povrnila vplačana protivednost za nedodeljene delnice.
6. Podpisovanje delnic nove emisije se vrši od 10. do 30. junija 1922 in sicer pri
 - a) Ljubljanski kreditni banki, podr. v Mariboru,
 - b) Centralni banki d. d. Zagreb, podr. v Mariboru,
 - c) Trgovski banki d. d. Ljubljana, podr. v Mariboru,
 - d) „Dravi“, lesni industrijski delniški družbi v Mariboru, Aleksandrova cesta šte. 51.

Naša družba se je v dveh letih svojega obstoja izredno razvila, tako, da sicer visoka delniška glavnica nikakor ne more več zadoščati. Ker je povpraševanje po izdelkih naše tovarne za upognjeno pohištvo v Zbelovem vedno večje, tako, da komaj zadoščamo naročilom, moramo tovarno primerno razširiti. Delni znesek povišane glavnice se bo vporabil za nadaljno moderno ureditev našega podjetja v Mariboru, kjer smo vpeljali strojno in stavbeno mizarstvo. Prepričani smo, da bomo tudi l. 1922 zaključili z lepim čistim dobičkom, ki bo čisti dobiček leta 1921 v znesku K 1,738.270-83 še izdatno presegal.

Sloves, ki ga uživajo naši izdelki in sploh naša družba, si hočemo tudi v bodoče ohraniti.

V Mariboru, dne 1. junija 1922.

**Upravni svet „Drave“,
lesne industrijske delniške družbe,
Maribor.**

Otvoritveni KONCERT gostilne KOLO

se vrši dne 4. junija, t. j. **binkoštna nedelja**. Svira dobro znana godba „Oto Kralj“. Prijatelji dobre vinske kapljice in najboljše kuhinje, prisrčno vabljeni. — 884

VALENTIN GLUSIC, gostilničar, preje **Friedau**.

885

Velik vrtni koncert
na binkoštno nedeljo in ponedeljek
od 9. do 1. ure
na krasnem gostilniškem
— vrtnu —

PRI GAMBRINU
- VSTOPNINA PROSTA. -

Za mnogobrojno udeležbo se p. n. občinstvu priporočata

J. in A. Račič.

885

Dne 5. junija 1922 se vrši v gostilni „BAL-KAN“, Linhartova ulica št. 13

Velika vrtna veselica.

Svira priljubljena godba Pekerske požar. brambe.

Za obilen obisk se priporoča

gostilničarka „Balkana“.

895

VINO TOČ

otvorim danes pri Sv. Petru. Točim celo poletje najboljši lastni pridelek v senčnatem sadonosniku. Jedila se ne oddajajo.

Lorber.

882

3-1 Med. univ. Dr.

L. NOVAK

Razlagova ulica 25

ordinira od pol 12. do 1. in 2. do 3.

ZOPET DOŠLO!

Velika izbira: Dežnih plaščev, perila, klobukov, samoveznic, moških pasov, palic, čevljev itd. po najnižji ceni pri 81810-9

Jakob Lah, Maribor
Glavni trg št. 2.

Pozor! Pozor! Pozor!

V dalmatinski kleti, Vetrinjska ulica št. 9
v MARIBORU

se toči prvovrstno dalmatinsko vino á 9 Din, II. vrste á 8 Din in priznani refošk iz suhega grozdja á 20 D liter. — Na debelo postavljeno franko na dom od 56 litrov dalje po dogovoru. — Na debelo! — Na drobno! — 828 2-2 — Bolnim in slabokrvnim se toplo priporoča refošk firme

CARIĆ & MATKOVIĆ.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.
V LJUBLJANI

POZIV na
subskripcijo

IV. emisije delnic Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani.

II. redni občni zbor Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani je sklenil povišati delniško glavnico

od K 24,000.000 na K 48,000.000

izdajo 60.000 novih delnic po 400 K nom. vrednosti pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanji delničarji imajo pravico, da prevzamejo za vsako staro delnico eno novo po ceni K 520.— za komad.
2. Neoptirane delnice dodeli upravni svet novim delničarjem po kurzu K 580.— za komad.
3. Subskripcija se začne 22. maja 1922 in konča 14. junija 1922. Nove delnice so deležne dobička za drugo polletje 1922.
4. Opcija oz. subskripcija se izvrši: pri blagajni Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani, podružnice Djakovo, Maribor, Sarajevo, Split, Sombor, Šibenik, ekspoziture Bled, Sveopće zanatlijske banke d. d. v Zagrebu, podružnice Karlovac, Gospodarske banke d. d. v Novem Sadu.
5. Protivrednost podpisanih delnic se vplača takoj pri subskripciji.

Ljubljana, 18. maja 1922.

Upravni svet.

VABILO na
SUBSKRIPCIO DELNIC

Mariborske tiskarne d. d. v Mariboru.

Redni občni zbor dne 11. aprila 1922 je sklenil zvišati delniško glavnico

od K 2,500.000 na K 3,000.000

ter pooblastil upravni svet, izdati 2.500 komadov novih delnic po 200 K nom., glasečih se na ime, pod sledečimi pogoji:

1. Starim delničarjem se pridrži pravica do nakupa ene nove delnice na pet starih po kurzu K 300.
2. Delnice se bodo izdale v komadih po 1, 10 in 25 delnic.
3. Delnice participirajo na čistem dobičku družbe od 1. jul. t. l. naprej.
4. Kupnino je vplačati v gotovini pri podpisu.
5. Rok za subskripcijo delnic se prične 6. junija in traja do vštetega 20. junija 1922.
6. Prijave sprejemajo podružnice Slavenske banke d. d. v Mariboru, Ljubljani, Celju, Murski Soboti in Gornji Radgoni.
7. Repartitijo delnic si pridržuje upravni svet.

V Mariboru, dne 30. majnika 1922.

Upravni svet
Mariborske tiskarne d. d.
v Mariboru.

886 2-1